

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SES EĞİTİMİNİN HEDEF DAVRANIŞLARI DOĞRULTUSUNDA
ÖĞRETİMSEL BİR ARAÇ OLARAK İMAJİNASYON KAVRAMI

Selin ASAR
ORCID: 0000-0003-0454-1341

Danışman
Doç. Dr. Ezgi BABACAN
ORCID: 0000-0002-3175-6017

Konya - 2022

TEŞEKKÜR

Bu alıőmanın Őekillenmesinde çok deęerli fikirleri ile akademik çalıőma ve dűőünme disiplinini bana aőılayan, zorlu ve uzun bir sűre olmasına raęmen ilgisini ve vaktini esirgemeyen, içimdeki bilim sevgisini fark eden ve bana fark ettiren çok kıymetli danıőmanım **Doç. Dr. Ezgi Babacan'a**, araőtırmamın son halini almasında bana iten destek olarak kaynaklarını ve deęerli gűrűőlerini paylaőan sevgili **Doç. Dr. Tuęcem Kar'a**, çalıőmaya içtenlikle katılan ve deneyimlerini paylaőan bűtűn akademisyen hocalarıma ve bana her adımda destek olan canım annem **Vicdan Tezcan'a** iten teőekkűr eder, saygılarımı sunarım.

Ağustos 2022

Selin ASAR

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Tanımlar	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. İnsan Sesi ve İnsan Ses Sistemi	5
2.1.1. Rezonatör (Tınlatici) Aygıtlar	6
2.1.2. Vibratör (Titreşim) Aygıtlar	8
2.1.3. Aktivatör (Solunum) Aygıtlar	8
2.1.4. Artikülatör Aygıtlar	9
2.2. Ses Eğitimi	9
2.3. Ses Eğitiminin Temel Öğeleri	10
2.3.1. Postür	11
2.3.2. Solunum	13
2.3.3. Fonasyon	14

2.3.4. Rezonans	16
2.3.5. Artikülasyon ve Diksiyon	17
2.5.6. Çeşitli Söyleme Teknikleri	17
2.4. Ses Eğitimi Sürecinde Algı	18
2.5. Ses Eğitiminde İmajinasyonlar	21
2.6. İlgili Araştırmalar	24
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Katılımcılar	27
3.3. Veri Toplama Araçları	27
3.5. Verilerin Çözümlemesi	29
4. BULGULAR	30
4.1. İmajinasyonların Ses Eğitiminin Temel Öğelerine Göre Dağılımı	30
4.2 Postür Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması	31
4.3. Solunum Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması	34
4.4 Fonasyon Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması	37
4.5. Rezonans Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması	40
4.6 Artikülasyon ve Diksiyon Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması	42
4.7. Çeşitli Söyleme Teknikleri Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması	43
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	46
5.1. Sonuç ve Tartışma	46
5.2. Öneriler	50
KAYNAKLAR	52
EKLER	56

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

“Ses Eğitiminin Hedef Davranışları Doğrultusunda Öğretimsel Bir Araç Olarak İmajinasyon Kavramı” başlıklı tez çalışmamın toplam **60** sayfalık kısmına ilişkin, 16.08.2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%12** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

18.08.2022
Selin ASAR

Doç.Dr. Ezgi Babacan

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

18.08.2022
Selin ASAR

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1.İnsanda ses sistemi.....	6
Şekil 2.2. Vokal bölgesinin yandan görünümü	7
Şekil 2.3. Nefes alma ve nefes verme sırasında diyaframın hareketi.....	9
Şekil 2.4. Ses eğitiminin temel öğeleri ve hedef davranışlar.....	11
Şekil 2.5. Postür örnekleri.....	12
Şekil 2.6. Nefes desteği.....	14
Şekil 2.7.Ses oluşumunda havanın izlediği yol.....	15
Şekil 2.8. Rezonans boşlukları.....	17
Şekil 2.9. Şarkı sırasında algılanan iç duyuların başlıca alan ve bölgeleri	20
Şekil 2.10. Ses eğitimi sürecinde şarkıcının bilişsel ve emosyonel gelişimi.....	21
Şekil 2.11. İmajinasyon kullanımına dayalı ses eğitimi modeli.....	24

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1. En temel haliyle insanda ses üretim mekanizması.....	6
Tablo 3.4. Yapılan görüşmelerin veri toplama tarihi ve süreleri.....	29
Tablo 4.1. Ses eğitimi sürecinde eğitimcilerin kullandığı imajinasyonların kategori Dağılımı.....	21
Tablo 4.2. Postür kategorisine ait imajinasyonlar.....	32
Tablo 4.3. Kukla imajinasyonunun kullanımı.....	33
Tablo 4.4. Elma toplamak imajinasyonunun kullanımı.....	34
Tablo 4.5. Solunum kategorisine ait imajinasyonlar	35
Tablo 4.6. Yoga nefesi imajinasyonunun kullanımı.....	36
Tablo 4.7. Mum üfleme imajinasyonunun kullanımı.....	37
Tablo 4.8. Çiçek koklamak imajinasyonunun kullanımı.....	37
Tablo 4.9. Fonasyon kategorisine ait imajinasyonlar	38
Tablo 4.10. Kubbe imajinasyonunun kullanımı.....	39
Tablo 4.11. Esneme imajinasyonunun kullanımı.....	40
Tablo 4.12. Rezonans kategorisine ait imajinasyonlar.....	41
Tablo 4.13. Maske imajinasyonunun kullanımı.....	42
Tablo 4.14. Gagalı kuş imajinasyonunun kullanımı.....	42
Tablo 4.15. Artikülasyon ve diksiyon kategorisine ait imajinasyonlar.....	43
Tablo 4.16. Çeşitli söyleme teknikleri kategorisine ait imajinasyonlar.....	44
Tablo 4.17. Zincir halkaları imajinasyonunun kullanımı.....	45
Tablo 4.18. Keman yayı çeker gibi imajinasyonunun kullanımı.....	46

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

SES EĞİTİMİNİN HEDEF DAVRANIŞLARI DOĞRULTUSUNDA ÖĞRETİMSEL BİR ARAÇ OLARAK İMAJİNASYON KAVRAMI

Selin ASAR

Bu çalışmada, ses eğitimi sürecinde ses eğitimcilerinin kullandığı imajinasyonlara dayalı eğitim yaklaşımını ele alarak yorumlamak ve ses eğitiminin temel öğeleri doğrultusunda imajinasyonlarla hedeflenen davranışları betimlemek amaçlanmıştır. Durum çalışması olarak desenlenen bu çalışmada derinlemesine görüşme yöntemiyle ses öğretmenlerinin mevcut haliyle eğitimlerinde öğretimsel bir araç olarak imajinasyon kullanım durumlarının ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Katılımcılar farklı üniversitelerde ses eğitimi veren yedi uzman ses eğitimcisidir. Veri toplama araçları olarak on iki sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form ile eğitimcilerin ses eğitiminin temel hedefleri doğrultusunda eğitim sürecinde kullandıkları imajinasyonlar, örnekler ve egzersizler hakkında sözlü olarak görüşleri alınmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz uygulanmış, elde edilen veriler ses eğitiminin temel öğeleri ve hedef davranışları olarak kategorize edilmiştir. Araştırma sonucunda, ses öğretmenlerinin kullandıkları 121 imajinasyon tespit edilmiştir. Görüşmecilerin bu imajinasyonlara yönelik önerileri ve imajinasyonların hedeflediği davranışları içeren tablolar hazırlanmış ve yorumlanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, araştırmaya gönüllü olarak katılan yedi ses eğitimi uzmanının sesi doğru, etkili ve ses eğitiminin temel öğeleri dahilinde hedef davranışların öğretilmesinde bilimsel terimlerin ve somut öğretim metotlarının yanı sıra derslerinde bedensel, zihinsel ve emosyonel farkındalık kazandırma etkinlikleri olarak imajinasyonları sıklıkla kullandığı, yaratıcı ve çözümsel nitelikteki bu uygulamanın öğrencilerinde istedikleri davranış değişikliğini olumlu yönde etkilediğini ancak bazı konularda imajinasyonların yetersiz kalabileceği sebebiyle tüm öğretim yöntemlerinin yanında bazı araçlar ve egzersizler de geliştirdikleri sonucuna varılmıştır. Kullanılan imgeleme temelli tekniklerle öğrencilerde istenen hedef davranışlardan bazılarının; beden, nefes, ideal duruş ve rezonatör bölgelere ilişkin farkındalık yaratma, legato ve sostenuto gibi teknikler, bedenin gerildiği anda odağı değiştirebilme ve rahatlayabilme becerisi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ses Eğitimi, İmajinasyon, Hedef Davranışlar.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Master Thesis

THE CONCEPT OF IMAGINATION AS A TEACHING TOOL IN LINE WITH THE TARGET BEHAVIOURS OF VOICE EDUCATION

Selin ASAR

This study aims to interpret imagery-based education approaches used by voice educators in the process of voice education and to describe the target behaviours of mental imagery in line with the basic elements of voice education. This study, which was designed as a case study with the use of an in-depth interview method has the aim of revealing the use of imagery as an instructional tool in voice training. Participants are seven expert voice educators who give voice training at various universities. A semi-structured interview form consisting of twelve questions was used as a data collection tool. With this interview form, verbal opinions of the educators about mental imagery inducing words, examples and exercises they used in the education process were taken in line with the basic objectives of voice training. Descriptive analysis was applied in the analysis of the data, and the data obtained were categorised as the fundamental elements of voice training and target behaviours. As a result of the research, 121 imagery words used by voice trainers were established. Tables including suggestions of the interviewees for these imagery words and the behaviours targeted by the imagery techniques were prepared and interpreted. As a result of the examinations, it was concluded from the seven voice training specialists who participated in the research, that they frequently used imagery as activities to induce physical, mental and emotional awareness in teaching the voice correctly, effectively and within the basic elements of voice training, and that this creative and analytical practice positively affected the behavioural change they sought in their students, since imagery words may be insufficient in some subjects, they developed some tools and exercises in their lessons as well as scientific terms and concrete teaching methods. It was determined that some of the target behaviours desired in the students with the imagery-based techniques used were; creating awareness of body, breath, ideal posture and resonator regions, techniques such as legato and sostenuto, the ability to change the focus and relax in the moment of body tension.

Keywords: Voice education, Imagination, Target Behaviour.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Ses eğitimi diğer eğitimlere oranla soyut düşünme ve kavramları zihinde resim edebilme yetisi gerektiren bir eğitim alanıdır. Bu bağlamda, beden ve ses ilişkisini tanıma ile başlayacak olan bireysel ses eğitimi dersinde öğrencinin öğrenme biçimine uygun olan dil kalıplarının ve ses öğretmenlerinin geçmişten günümüze sıklıkla kullandığı bir yöntem olan imajinasyonların kullanılmasının gerek şarkı söyleme tekniğinin gerekse eserin teknik ve müziksel öğelerinin öğretiminde öğrencinin karşılaşacağı zorlukların çözümüne önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir (Kılıç, 2010: 3).

“Öğrenci genellikle, eğitimcinin söylediklerini kelimesi kelimesine anlayarak uygulamak yerine, o kelimeleri kendi imajında uyandırdığı çağrışım ve kavramlara göre yorumlayarak uygulamaya çaba gösterir. Bu tutum, ses eğitimin başlarında, öğrenci yeterli deneyime sahip olmadığı için doğal sayılabilir. Fakat öğrencinin bu çabaları, eğitimcinin anlatmak istediğinin aksi yönünde olduğundan başarıya ulaşmaz. Öğrenci hemen kendisinin beceriksiz ya da yeteneksiz olduğu konusunda düşünceler üretmeye başlar. En rahat ve verimli ses eğitimi çalışmaları, imajinasyon (kavramları zihinde resimleye bilme başka bir anlamda ‘derinden hissedebilme’) zenginliğine sahip öğrenciler ile yapılır. Ses eğitimcisinin başlıca görevi, öğrenciyi işin doğru hareket noktasını kavrayacak şekilde yönlendirmektir.” (Yurdakul, 2000:2)

Bilimsel eğitime dayalı yaklaşımda kavramlar düz anlatım yoluyla aktarıldığından öğrenciler için sıkıcı ve anlaşılması zor olabilir. İmajinasyonların kullanıldığı eğitim yaklaşımında yaşamdan örnekler verilerek kazandırılmak istenen bilgi ve davranış arasında bağlantılar kurulup zihinde canlandırılması sağlanır. Eğitimde imajinasyonların kullanıldığı öğretim anlaşılması ve uygulanması hem kolay hem de öğrencinin ilgisini, dikkatini ve motivasyonunu sağlamada etkilidir. Örneğin, doğru postürün öğretilmesi için “Kendini asil biri gibi hisset” komutu öğrenci için daha basitçe anlaşılır. Hem imgelerin hem de bilimsel ilkelerin kullanımını dengeleyen bir öğretim yöntemi daha doğru ve yararlı olabilir (Ekici, 2021: 384).

Chen (2006), şarkı söyleme eğitimi sırasında sözsözsel imgelerin uygulamasına yönelik bilgisayarlı ses analizine dayalı bir araştırma yapmış, incelenen derslerde ses öğretmenlerinin 5-9 dakika ortalaması ile sözsözsel imgeleri kullandığını tespit etmiştir. Ses öğretmenleri sözsözsel imgelemeleri kullanırken sıralamanın vokal problemin analizi, sözsözsel imgelemenin verilmesi, şarkı söyleme tekniğinin ve müziksel yorumun düzeltilmesi olması gerektiğini vurgulamışlardır. Sonuçlar aynı zamanda ders sırasında eğitim-öğretim konusu belirleme ve bir ses problemi için birden fazla sözsözsel imgeleme tasarlama ve kullanma olarak iki ana sözsözsel imgelemenin kullanıldığını da göstermiştir (Akt: Ekici, 2008: 79-809).

Çoğunlukla soyut işlemler olarak bilinen ses eğitimi uygulama ve etkinliklerinin öğrenmeyi kolay ve kalıcı kılacak somut işlem ve uygulamalara dönüştürülmesi ana ilke olarak ele alınmalıdır (Köse, 2001). Buradan yola çıkarak, ses eğitimi sürecinde eğitimcilerin tasarladığı somut işlem ve uygulamalar imgeleme, analogi, metafor, örnekleme ve somutlamalar tek bir kavram altında toplanmış ve bu kavrama en yakın kelimenin imajinasyon olduğu öngörülmüştür.

“Ses eğitimi sürecinde öğretimsel bir araç olarak eğitimcilerin kullandığı imajinasyonlar nelerdir?” sorusu araştırmanın ana problem cümlesidir.

Bu araştırmanın alt problemlerini ses eğitiminin temel öğeleri üzerinden şu şekilde sıralamak mümkündür;

1. Ses eğitimi sürecinde “Postür” öğesinde kullanılan imajinasyonlar nelerdir?
2. Ses eğitimi sürecinde “Solunum” öğesinde kullanılan imajinasyonlar nelerdir?
3. Ses eğitimi sürecinde “Fonasyon” öğesinde kullanılan imajinasyonlar nelerdir?
4. Ses eğitimi sürecinde “Rezonans” öğesinde kullanılan imajinasyonlar nelerdir?
5. Ses eğitimi sürecinde “Artikülasyon ve Diksiyon” öğesinde kullanılan imajinasyonlar nelerdir?
6. Ses eğitimi sürecinde “Çeşitli Söyleme Teknikleri” öğesinde kullanılan imajinasyonlar nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada ses eğitimi sürecinde eğitimcilerin kullandığı imajinasyonları yani diğer bir deyişle soyut kavramların somut bir gerçeklikle aktarılmasında kullanılan kavramları incelemek ve buna dayalı eğitim yaklaşımını ele alarak yorumlamak ve ses eğitiminin temel öğeleri doğrultusunda imajinasyon kullanımı ile hedeflenen davranışları betimlemek amaçlanmıştır. Bu çalışmanın şarkı söyleme sanatının soyutsallığı ile ilgili uygulamada ve teorikte zorluk yaşayan tüm öğrencilere, öğretmenlere ve hatta profesyonel ses sanatçılarına bir kılavuz olması hedeflenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Genel itibariyle soyut olan ses eğitiminin bilimin yol göstericiliğine olan ihtiyacı tartışılmaz bir gerçektir. Ses öğretmenlerinin ses eğitiminin temel öğelerini bilişsel ve işlevsel olarak öğretiminde kullandığı soyut terimleri, öğrencinin imaj yapısına uygun imajinasyonlarla desteklediği bir öğretim tekniği ile öğrencinin kavramları daha kolay anlaması, şarkı söyleme mekanizmasını somut olarak kavrayabilmesi sebebiyle eğitim süresini kısaltması, beden, nefes ve ses farkındalığı yaratması, karşılaşılabilecek kafa karışıklıklarının önüne geçmesi adına büyük önem taşımaktadır. Ses eğitiminin soyut yapısının bilimin ışığıyla birlikte somut bir gerçeklikle aktarılması güzel sanatlar liseleri ve müzik öğretmenliği öğrencilerinin bireysel ses eğitimi, konservatuvar şan derslerinin eğitim-öğretim programının uygulaması sırasında öğrencilere ve öğretmenlere soyut kavramları anlayabilme ve anlatabilme becerisini geliştirme açısından ışık tutması, araştırma sonuçları ile bundan sonra yapılacak olan konu ile ilgili çalışmalara katkı sağlaması ve kullanılmak üzere kaynak oluşturması açısından önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma alan uzmanı olarak ses eğitim uzmanlarının görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

İmge: İşaret anlamına gelen “im” kökünden türemiş olan imge, duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayali imaj demektir.

İmajinasyon/İmgelem:. İmajinasyon kelimesi Türkçe’ye “İmgelem” olarak çevrilmiş Fransızca imagination sözcüğünden dilimize geçmiştir. Bir şeyin imgesini zihinde canlandırmak, hayal etmek demektir.

Analoji/Benzetme: Soyut kavramların öğrenilmesine yardımcı olan kısaca bilinmeyen, yabancılık çekilen bir olgunun bilinen benzer olgularla açıklanmasıdır.

Metafor/ Mecaz: Mecaz anlamına gelir. Bir benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz ve bir kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanmaktır.

BÖLÜM 2

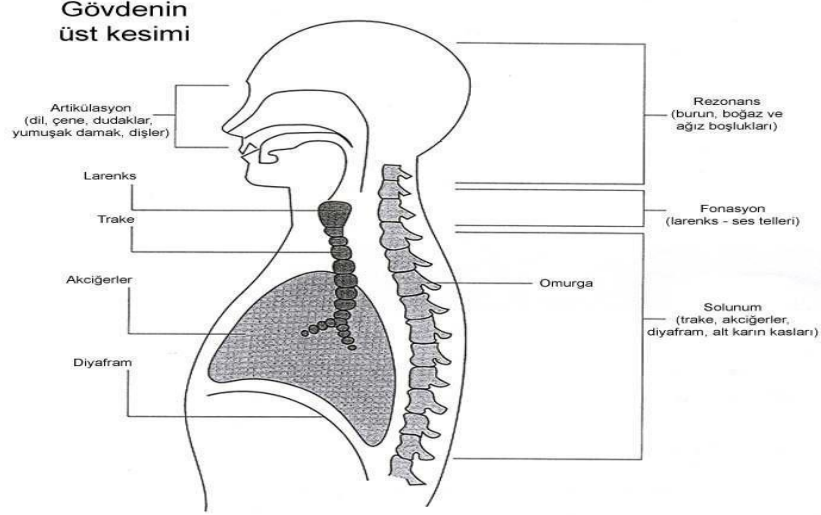
2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İnsan Sesi ve İnsan Ses Sistemi

İnsan sesi ilk kullanıldığı günden bu yana insanların çeşitli şekillerde kendilerini doğrudan ifade edebilmesinin tek yolu olmuştur. İnsan, sesini enstrüman olarak kullanmayı ilk keşfettiğinde kendini ifade edebilmenin değişik bir yolunu da keşfetmiştir. Bu keşif ile beraber insan, kendi sesinin karmaşık yapısını çözmek, onu daha verimli ve daha estetik kullanabilmek için birçok teknik geliştirmiştir.

Elmas'a (1988: 238) göre müzikal kaliteye ulaşmış ses türleri içerisinde insan sesinin başlı başına bir kategori oluşturduğu ve çok farklı bir duyarlılığa sahip olduğu neredeyse bütün müzikologlarca kabul edilmektedir. İnsan sesi çok önemli bir karakteristikle çalgı müziğinden ayrılmaktadır. Bir diğer anlatımla, insan, hem iç dünyasından gelen duygu ve düşünceleri hem de kendi bedeninin ayrılmaz bir parçası olan ses organını kendi üzerinde taşımakta, sanatın ideal kuralı olan "Öz-Biçim Dengesi"nin temel öğelerini bünyesinde barındırmaktadır.

Yurdakul'a (2000: 3) göre ses karnı, kaburga ve diyafram kaslarının desteğinde gırtlaktaki ses tellerinin akciğerlerden gelen havayı titreştirerek ses dalgalarına dönüştürmesi ve bu ses dalgalarının göğüs, gırtlak, ağız, geniz ve yüzdeki sinüs boşluklarında tınlatılması ile oluşur.

Şekil 2.1. İnsanda ses sistemi.

(<https://docplayer.biz.tr/10680063-Vokal-teknigine-dair-temel-bilgileri-iceren-bu-yazi-asagida-belirtelen-temel-kaynaklardan-derlenmistir.html>)

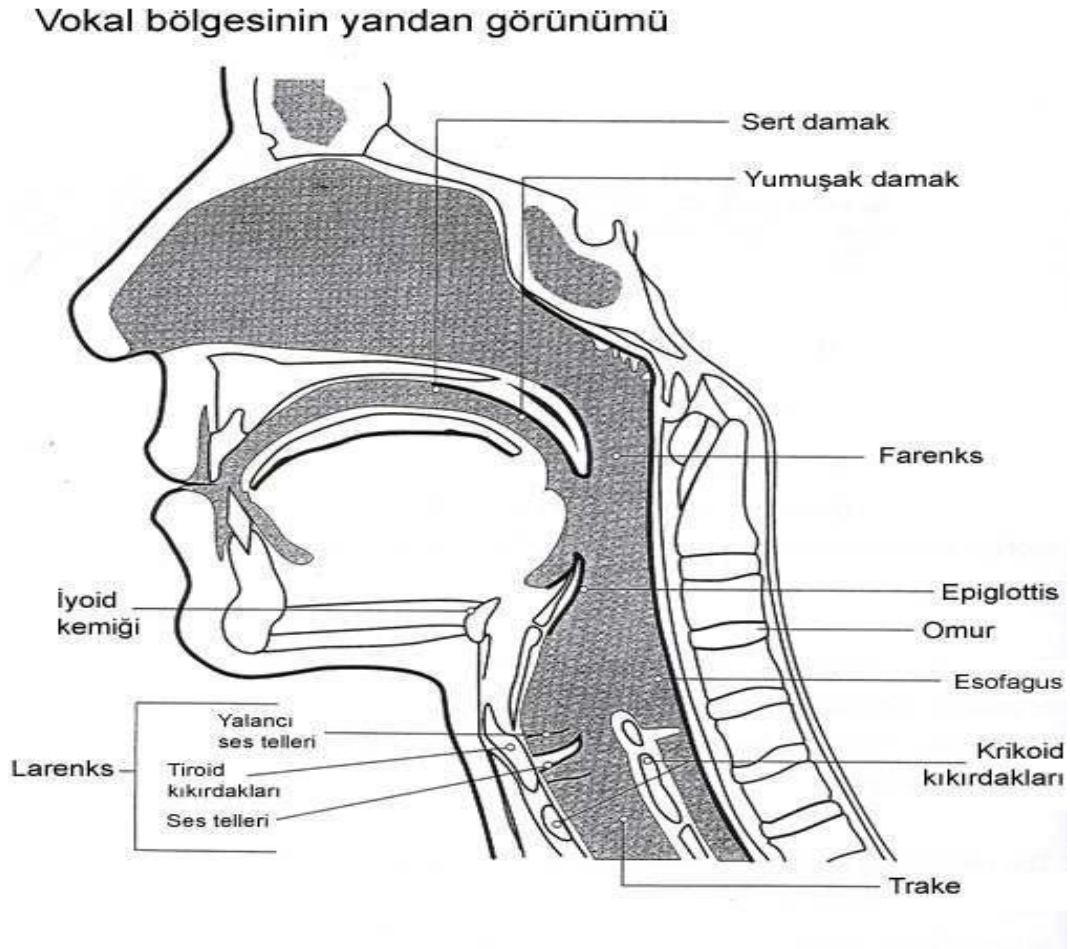
İnsan ses sistemi (fonasyon sistemi) dört aygıtın uyum içerisinde çalışmasıyla oluşur. Bunlar Tablo 2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. En temel haliyle insanda ses üretim mekanizması.

Rezonatör Aygıtlar	● Burun boşluğu ● Ağız boşluğu ● Farinks (Yutak) ● Sinüsler
Vibratör aygıtlar	● Ses Telleri (Vocal Folds) ● Larenks (Gırtlak)
Aktivatör aygıtlar	● Soluk borusu ● Akciğerler ● Göğüs kasları ● Diyafram kası ● Karın Kasları ● Kaburgalar ve Kasları
Artikülatör aygıtlar	● Yumuşak damak ● Dil ● Dudak ● Diş ● Çene

2.1.1.Rezonatör (Tınlatici) Aygıtlar

Rezonatör sistem sesin rengine yumuşak ya da sert, açık veya koyu diye ifade ettiğimiz birçok karakteristik özelliğini verir ve sesin kimliğini oluşturur (Karaçalı, 2012: 84). Ses üretilirken rezonans boşluklarında tınlattılır ve bu boşluklar kafa ve göğüs olmak üzere ikiye ayrılır. Bu boşluklar sert dokudan yapılmış duvarlara sahiptir. Yumuşak dokular, seslerin tınlamasına engel olurlar. Gırtlığın (larenks) hemen üstünden başlayıp, ağız ve burunun arkasına kadar uzanan boşluk yutak (farinks) olarak isimlendirilir (Karaçalı, 2012: 87).

Şekil 2.2. Vokal bölgesinin yandan görünümü.

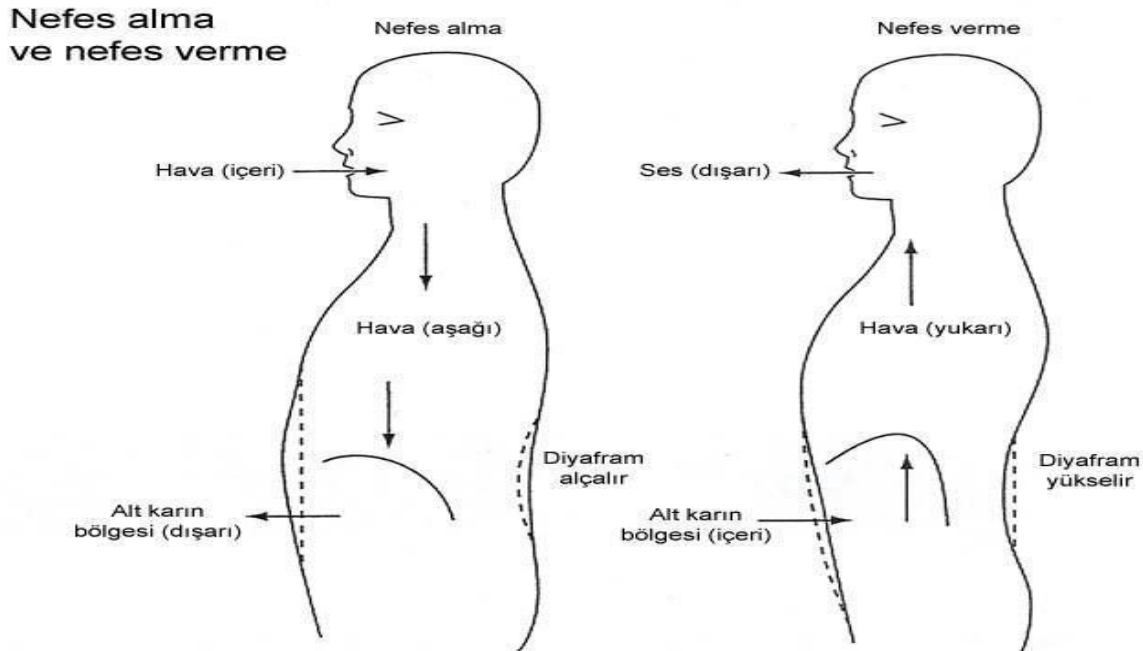
(<https://docplayer.biz.tr/10680063-Vokal-teknigine-dair-temel-bilgileri-iceren-bu-yazi-asagida-belirtilen-temel-kaynaklardan-derlenmistir.html>)

2.1.2. Vibratör (Titreşim) Aygıtlar

Bu aygıtlar gırtlak (larenks) ve ses telleri (vokal fold) olarak iki bölümden oluşur. Sesin oluşumu ses kutusu olarak adlandırdığımız gırtlığın içinde bulunan ses tellerinin hava aracılığıyla hareket ettirilmesi sonucu oluşur. Larinksin şarkı söylemeye yardımcı olmayan doğal fonksiyonları da vardır. Güzel şarkı söyleyebilmek için bu doğal fonksiyonların amaca uygun bir şekilde eğitilmesi ve gereksiz alışkanlıkların üstesinden gelinmesi gerekir (Vennard, 1967: 352).

2.1.3. Aktivatör (Solunum) Aygıtlar

Akciğer, bronş, bronşçuk, burun, ağız, yutak, gırtlak ve soluk borusu solunum aygıtlarıdır. Soluk alma (inspirasyon) sırasında göğüs boşluğu özellikle diyaframın aşağı doğru aktif hareketi ile genişlemektedir. Böylece dışarıdaki hava solunum aygıtlarından geçerek akciğer alveollerine kadar ulaşır. Kaburgaların aşağı doğru inmesi ile diyafram yükselir ve göğüs boşluğunda bir daralma meydana gelir. Böylece hava akciğerlerden aynı solunum yollarını izleyerek dışarı atılır (ekspirasyon) (Cevanşir ve Gürel, 1982: 1-2).

Şekil 2.3. Nefes alma ve nefes verme sırasında diyaframın hareketi.

(<https://docplayer.biz.tr/10680063-Vokal-teknigine-dair-temel-bilgileri-iceren-bu-yazi-asagida-belirtelen-temel-kaynaklardan-derlenmistir.html>)

2.1.4. Artikülâtör Aygıtlar

Dil, çene, dudaklar ve yumuşak damak hareket eden, dişler, diş etleri ve sert damak ise hareket etmeyen boğumlama organlarıdır. Lilli Lehmann (1922, akt: Özçimen 2015:29-34) dilin görevini gırtlak üzerinden gelen nefesi rezonans bölgelerine yönlendirmek olarak belirtmiştir. Şarkı söylemek için doğru hazırlık pozisyonu, sanki esnemeye başlayacakmış gibi birleşik aou vokali üstündedir. Damak ve dil, kafa sesi aracılığıyla bağlanıp ayrılacakları gibi sıkı şekilde sıralanmış bütün tonlarda, beraber etki göstermek zorunda bulunan rezonanslar alanında tam bir işbirliği içerisinde olduklarıdır. Dudaklar ise kas ve zardan yapılmış yumuşak oluşumlardır. Şarkı söylemede ve konuşmada doğru artikülasyon için dudaklar ve onu çevreleyen kas sistemi etkindir (Özkurt, 2015: 17).

2.2. Ses Eğitimi

Çevik (1999: 55), ses eğitimini temel ve ileri (Şan) olarak Bireysel Ses Eğitimi, Kümesel Ses Eğitimi (Oda Müziği) ve Toplu Ses Eğitimi (Koroda Ses Eğitimi) olarak özetlemiştir. Töreyn'e (1998:11-13) göre ses eğitimi, şan eğitimi ve şarkı söyleme eğitimi özünde aynı davranışları içerse de amaç ve seviyelerine göre değişiklik göstermektedir. Özetle ses eğitimi; bireylere sesini konuşurken ve şarkı söylerken, anatomik ve fizyolojik yapısına uygun olarak kullanabilmesi için gereken tutumların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle, planlanan hedeflere yönelik olarak uygulanan, planlı-programlı bir etkileşim sürecidir.

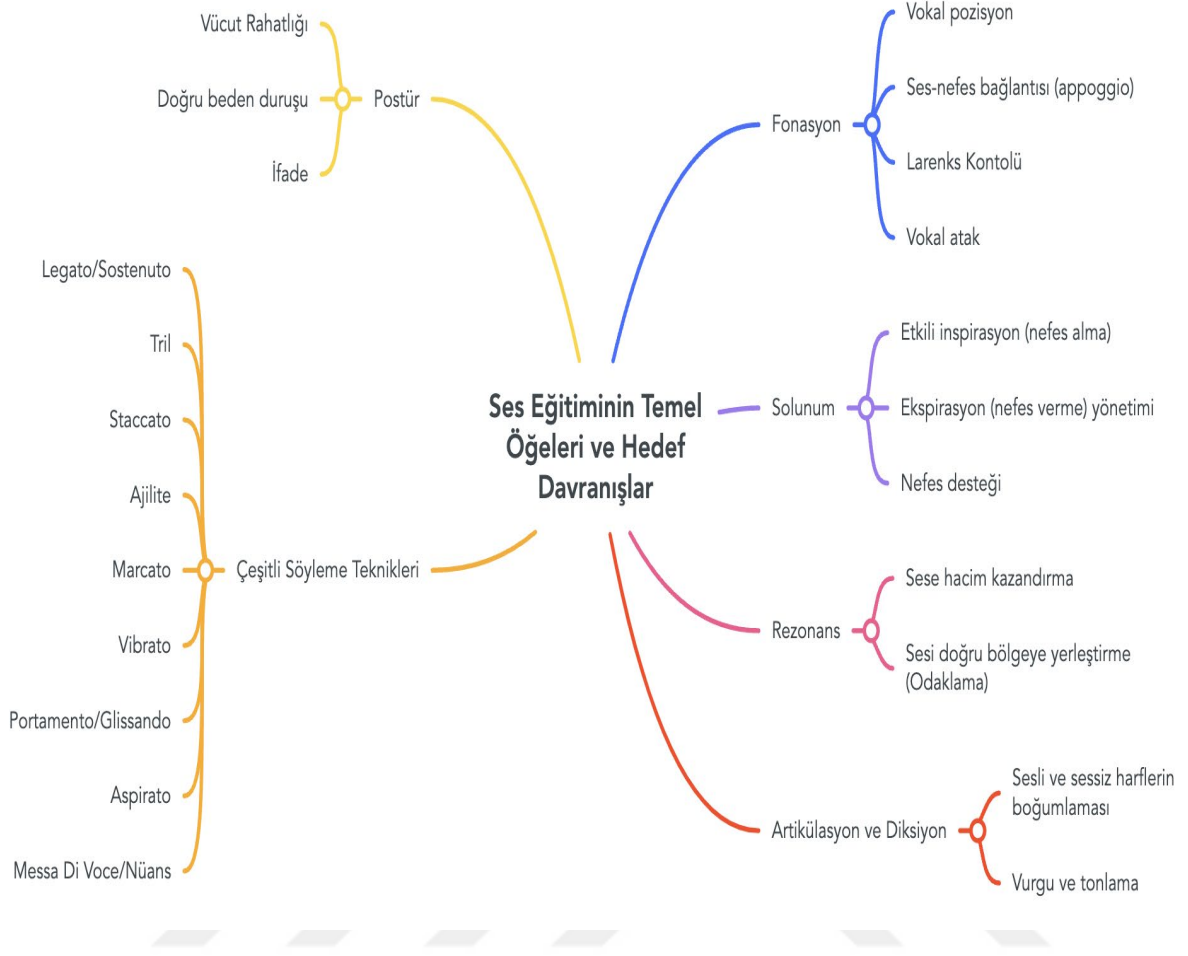
Eken (1998) ses eğitmeninin görevini temel materyali değerlendirmek, herhangi bir kusuru giderecek şekilde dengeli bir vokal fonksiyonu geliştirmek, enstrüman yapımı olarak nitelendirdiği bu süreci temel potansiyelin en iyi şekilde kullanıldığı ikinci bir doğa inşa edilmesi olarak açıklamıştır.

2.3. Ses Eğitiminin Temel Öğeleri

Ses eğitimi postür, solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyona öğelerine ilişkin doğru davranışların kazandırılması ve bu davranışların bireye verilme şekillerinin “izlenecek yolun” nasıl olacağı hakkındaki bilgileri, başka bir deyişle metod bilgilerini kapsar. (Töreyin, 2008: 111).

Çevik'e (2006: 649- 651) göre ses eğitiminin temel öğeleri doğrultusunda hedeflenen davranışlar şunlardır:

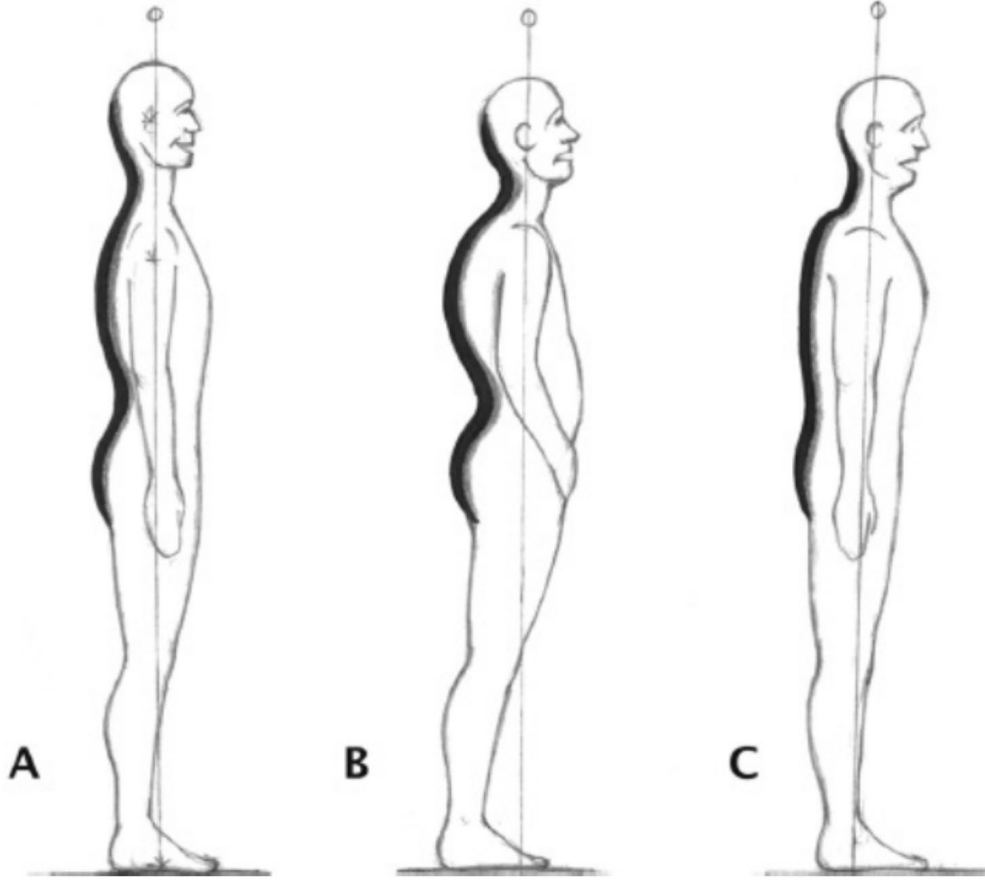
- a) Sesin kullanımı için uygun ve doğru bir bedensel duruşu alma ve zihinsel olarak hazır olma,
- b) Solunumu denetleme, nefesi yönetme becerisini geliştirme ve nefes basıncını farklı dinamiklerde kullanarak gırtlak arasında koordinasyon sağlanması,
- c) Sesi üretme ve üretilen sesin frekansına uygun rezonans bölgelerini kullanarak sesi doğru bir entonasyonla ve doğru yere yerleştirme, ses bölgeleri (register) arasında bağlantı kurarak gürlük genişlik ve tınıyı geliştirme, doğal ve abartısız bir söyleyişi gerçekleştirme becerisini kazandırma,
- d) Kullanılan dilin açık ve anlaşılır olması için sesli ve sessizleri iyi boğumlayarak (artikülasyon), doğru tonlama ve vurgularla (diksiyon) kullanma bilgi ve becerilerini kazandırma,
- e) Sesin teknik gelişimine dayalı olarak müziksel duyarlılığı geliştirme, yorumlama becerisi kazandırma ve bir repertuar oluşturma.

Şekil 2.4. Ses eğitiminin temel öğeleri ve hedef davranışlar.

2.3.1. Postür

Ses oluşumu ve solunumu desteklemek için ilk adım postür, bir diğer ismi ile doğru duruştur. Ses üretim mekanizması vücudun başından aşağı ahenkli bir bütün şeklinde çalışır. Vücut en doğal halinde olmalı; pasif olması gereken kas grupları pasifize, aktif olması gereken kas grupları aktif olmalı, omuzlar dik ve geride, baş ileriye bakar şekilde, ayaklara binen ağırlıklar eşit olmalı, aynı zamanda ayaklar arası açıklık omuz hizasında bulunmalıdır (Erdoğan, 2008:29).

Şekil 2.5. Postür örnekleri: **A** Doğru beden duruşu **B** Lordosis **C** Askeri veya aşırı düz.
(Aktaran Chapman, 2006)

Chapman (2006)'a göre postür; larenksin boyun konumundan dolayı vokal verimi artırmak, vokal sistemin özel tınısını ve kalitesini korumak (rezonans), solunum desteğini sağlamak açısından önemlidir.

Yüz İfadesinin Önemi

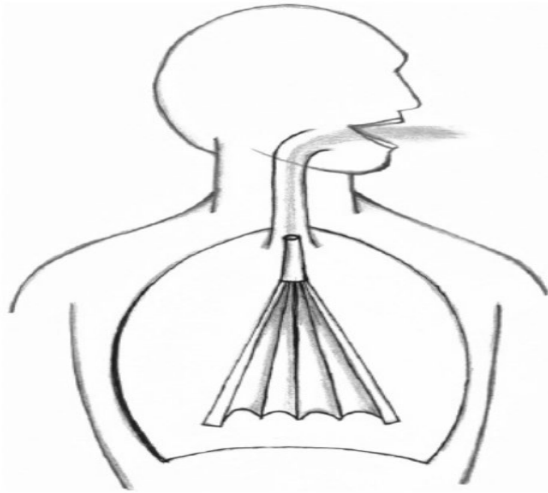
Kaliteli ve güzel bir ses üretimi için bedenin çok rahat olması gerekmektedir. Yüz ve gözlerdeki ifade damak pozisyonunun durumunu belirtir. Sert bakışlar, kısık gözler, gergin bir yüz ifadesi yutaktaki gerginliğin sonucudur. Yüz bölgesine hafifçe gülümseme ve ardından esneme ifadesi verildiğinde dudaklar ve çeneye rahat bir pozisyon kazandırılmış olur (Özçimen, 2015: 150).

Eğitici doğru postürü öğretirken bir araç olarak imajinasyon kullanarak öğrencinin duruşunu olumlu yönde düzeltebilir. Örneğin, vücudunu, yüzünü ve boynunu fazlaca sıkan bir

öğrenciye “Şimdi bir kere de sevgiline söylüyormuş gibi düşün” denildiğinde vücudundaki gerilim azalabilir, yüzündeki ifade yumuşar diyebiliriz.

2.3.2. Solunum

İyi bir ses üretebilmek için iyi nefes almak ve nefesi yönetmek gereklidir. Doğal nefes, istemsiz ve kontrolsüz olarak her insanın yaşamını sürdürebilmek ve konuşabilmek için kullandığı nefestir. Ses üretimi için gerekli olan solunum, karmaşık bir fizyoloji olup önce öğrenciye yavaş ve derin nefes alma amaçlanarak nefes farkındalığı kazandırılmalı ardından nefes yönetimi ve ses-nefes bağlantısı şeklinde ilerleyen bir yol izlenerek şarkı söylemek için solunuma yardımcı organların, aktif ve pasif kasların tanıtılması ve bunların ahenkli bir biçimde çalışması gerektiği vurgulanmalıdır. Bu aygıtların kontrolü, nefes yönetimi ve desteği, deneyimsiz ve idmansız bir öğrenci için idrak edilmesi ve uygulaması zor bir süreçtir. Verilen teknik bilgiler öğrencinin zihninde farklı biçimlerde yorumlanabilir. Bu bağlamda öğretilen teknik terminolojinin yanı sıra imajinasyon tekniğinden yararlanılması, solunum mekanizmasının en iyi biçimde kullanılması açısından son derece önemli ve eğitimin kalitesini artıran bir etkinliktir diyebiliriz.

Şekil 2.6. Nefes desteği. (Aktaran Chapman, 2006)

Appoggio / Ses ve Nefes Bağlantısı

Şarkı söylemede ses üretimi ve solunumun tek başına algılanması yeterli olmayıp bu iki ögenin beraber işleyişini kavrayıp yönetebilmek gereklidir. İtalyancada destekle yaslanmak anlamına gelen *appoggio*, nefes desteğini ve böylelikle ses üzerinde nefesin etkisini öğretebilmek için gerekli bir tekniktir.

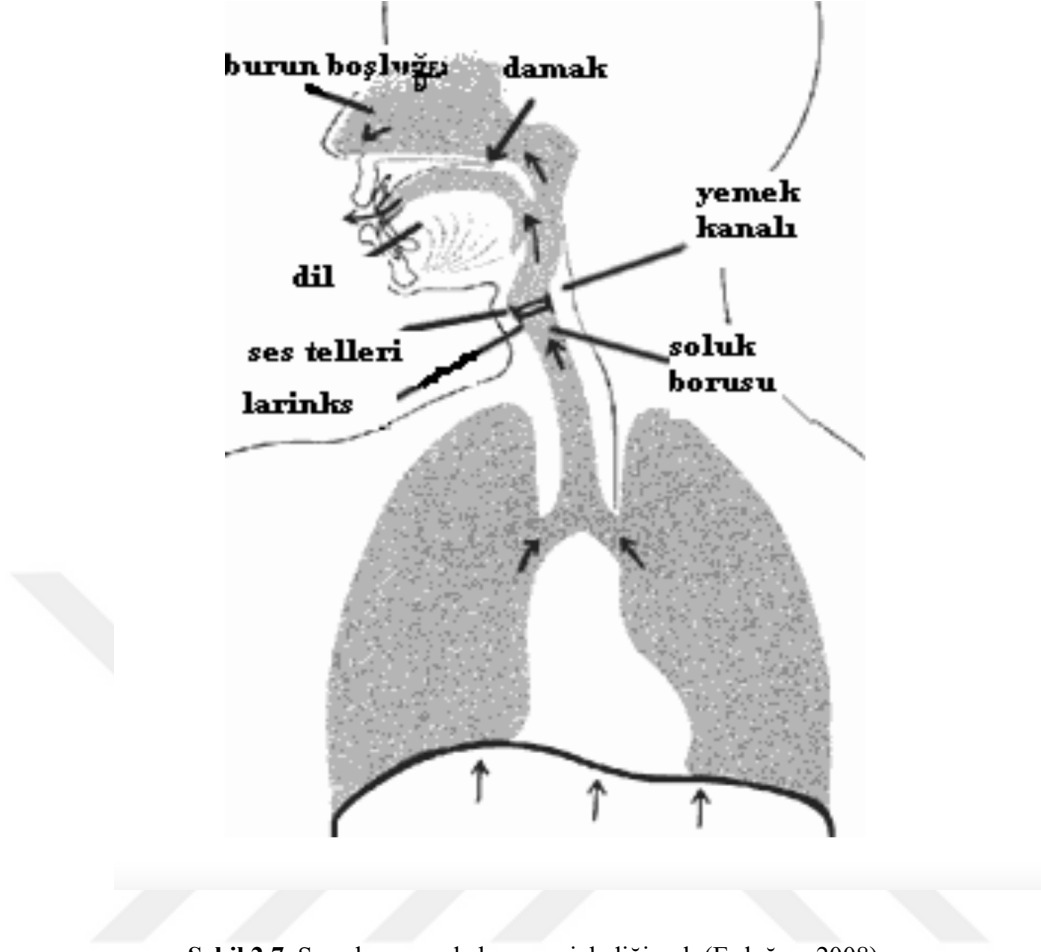
Egüz (1999:85) “Toplu Ses Eğitimi” kitabında ses ve nefes bağlantısını şu şekilde örneklemiştir:

Bir havuzun fiskiyesinden fışkıran suyun üzerine ping pong topu bırakıldığında, bu topun fışkıran suyun üzerinde durduğuna, basınç azaldıkça da aşağıya doğru indiğine tanık olmuşuzdur. Ses de ping pong topunun su basıncı üzerinde durduğu gibi akciğerlerimizden gelen basınçlı havanın üzerinde durur. Hava basıncı azaldıkça ses de top gibi aşağıya iner. Basınç daha da azalır sesin de gırtlığa indiği ve oturduğu görülür.

2.3.3. Fonasyon

Akciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmesi ile ses üretilmesine fonasyon denir (Erdoğan, 2008: 30-31). Bu aşamada ses niteliği bozulmadan yüze ve dudaklara yönlendirilmelidir. Ses üretimine başlarken gırtlak kapanmamalı, çene ve dil serbest bırakılmalıdır (Çevik, 1999: 71).

Luchsinger (1965)’e göre, fonasyon havalı, sert, yumuşak ve sıkıştırılmış (forse) olmak üzere 4 biçimde gerçekleşir. Havalı Fonasyon: Ses telleri birbirine yaklaşır fakat tam anlamı ile birbirlerine değmez, bundan dolayı ses havalı çıkar. Sert Fonasyon: Glottis, fonasyona başlamadan önce kapanır. Hava akımı daha çok kuvvetlenir ve ton, ses tellerinin yeniden açılması sırasında çıkar. Yumuşak Fonasyon: Ses tellerinin yavaşça oluşan abduksiyonu sonucu, nefes borusunun ağzında (glottis) ince bir yarık meydana gelir. Hava basıncının giderek artması ile periyodik olarak artan ses titreşimleri oluşur. Sıkıştırılmış (Forse) Fonasyon: Sıkıştırılmış fonasyonda ses telleri tümüyle sıkıştırılmıştır. Gırtlak yukarı çıkmış, düşen epiglot, gırtlak girişini kapattığında ses sert ve detone tınlar. Bu fonasyon şekillerinden yumuşak fonasyon dışında kalanlar, hatalı fonasyon biçimleridir. Bu tür fonasyon, konuşurken ve şarkı söylerken mutlaka tercih edilmelidir (Akt: Helvacı, 2017).

Şekil 2.7. Ses oluşumunda havanın izlediği yol. (Erdoğan, 2008)

Vokal Pozisyon (Konum)

Şarkı söylemede ağzın açıklık oranı oldukça önemlidir. Çünkü bu açıklık içerideki gerekli boşluğu ve açık gırtlak oluşturmaya yardımcıdır. Kısaca, ağız açma hareketinde çenenin açılımı esneme başlangıcı pozisyonunda olmalıdır. Sesi boğaz boşluğunda hiçbir engele rastlanmayacak bir hava sütunu şeklinde tasvir ederek gırtlakın açık kalması sağlanır. Gırtlakın bu açık hali, baş ve göğüs rezonansları arasındaki irtibatı sağlar. Klein (1947: 16)' e göre, ağız açıklığı yemek yeme esnasında olduğu gibi doğal bir açıklıkta, fiziksel bir zorlama, itme olmadan sağlanmalıdır. Şarkı söylerken alt çenenin geriye çekilmesi veya titremesi sesi kullanmayı güçleştirir. Çene aşağıya doğru rahat ve doğal açıldığında, kafatasıyla arasındaki mesafe büyür. Bu büyüme rezonansa yardımcı bir faktördür (Özçimen, 2015: 148-150).

2.3.4. Rezonans

Ses, ses tellerini terk ettiği andan ağızdan çıktığı ana kadar bir dönüşüm sürecinden geçer. Rezonans, sesin kaynağından çıktıktan sonra vücuttaki rezonans bölgelerinde (hava boşlukları) şekillenerek ayırt edilebilir, güçlü ve güzel bir niteliğe dönüşmesi olayıdır. Gitarın gövdesindeki boşluk sayesinde sesinin nitelik ve hacim kazanması buna örnek olarak verilebilir. Rezonans aktivitesinin yan ürünü, şarkıcıda fiziksel hisler yaratmasıdır. Pest seslerin boğazınızda, bazen göğsünüzde, tiz seslere çıkarken de boğazınızdan ve ağzınızdan çıkıp yumuşak damağınızın arkasına doğru ve hatta başınızın üstünden çıkıp gittiğini hissedersiniz.

Şekil 2.8. Rezonans boşlukları.

A) Nazofarinks, B) Orofarinks, C) Laringofarinks, D) Nazal Kavite, E) Oral Kavite (Ertürk, 2017)

Odaklama/ Maske

“Maskede söylemek vibrasyonların kafanın ön boşluklarında güçlenip tınlaması olarak açıklanabilir. Alın çevresi, gözler, şakaklar, elmacık kemikler ve burun bölgesini kapsayan bir bölge olarak algılanması ve tınların burada oluştuğunun düşülmesi gerekir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken şudur; maskede söylemek, sesi maskede oturtmak, sesi geriden öne doğru iterek, zorlayarak getirmek anlamına gelmez.” (Özçimen, 2015: 165).

2.3.5. Artikülasyon ve Diksiyon

Konuşma organlarının (dil, diş, dudak, çene) uyumlu çalışması ile harfleri, heceleri birleştirme ve konuşmaya artikülasyon/boğumlama denir. Güzel şarkı söylemenin yolu, doğru ve güzel konuşmadan geçer. Kelimelerin daha iyi anlaşılacak bir biçimde söylenmesi için soluğun, gırtlığın, ağzın, özellikle dil, diş ve dudakların ve burnun dikkatle çalıştırılması ve bunların tembelleşmesini önlemek gerekir. Artikülasyon esnasında en çok hareket eden organlarımız dil ve dudaklarımızdır. Boğumlama yani artikülasyonun düzgün bir biçimde gerçekleşebilmesi için kaslarla bağlantılı olan bu organların eğitilmeleri gerekir (Özçimen, 2015: 233). Diksiyon ise sözcük ve hecelerin uzunluğu, kısalığı, durakları ve vurgularını doğru kullanma sanatıdır.

2.5.6. Çeşitli Söyleme Teknikleri

Ses eğitimi ve şan eğitiminde sıkça kullanılan çeşitli söyleme teknikleri şunlardır:

Legato: Ses ve nefes bağlantısını kurarak notaların bağlı ve kesiksiz söylenmesidir. **Staccato:** Notaların diyafram desteğiyle damakta yoğunlaştırarak kesik kesik söylenmesidir. **Vibrato:** Boyun, çene ve dil kaslarının gerilimsiz pozisyonunda, sesin yumuşak bir şekilde titreştirilmesidir. **Tril:** Notanın, yarım veya bir aralık arasında tansiyonunu kaybetmeden larenksin çok rahat ve hızlı salınımı ile söylenmesidir. **Portamento / Glissando:** Sesi bir notadan diğer notaya yumuşak olarak kaydırarak söylemektir. **Ajilite:** Şan eğitiminde birbiri ardına gelen yanaşık sesleri (ister egzersizler sırasında ister bir eseri seslendirirken) belli bir hız ve çeviklikle verebilme kabiliyeti olarak tanımlanabilir. **Marcato:** Marke söyleme biçimi sesin sadece merkezini aktive edip hafifçe destekleyerek doğru bir çizgide kullanılmasıdır. **Aspirato:** Her notadan önce hayali “h” atağı ile biraz nefesin kaçmasına izin verilen bir söyleme tekniğidir. **Messa di Voce / Nüans çalışmaları:** Seslerin pianissimo ile başlayıp ses kuvveti en yüksek seviyeye ulaşana kadar kademe kademe arttığı, daha sonra sürecin tam tersi şekilde ilerleyerek sona erdiğini söyleme tekniğidir.

2.4. Ses Eğitimi Sürecinde Algı

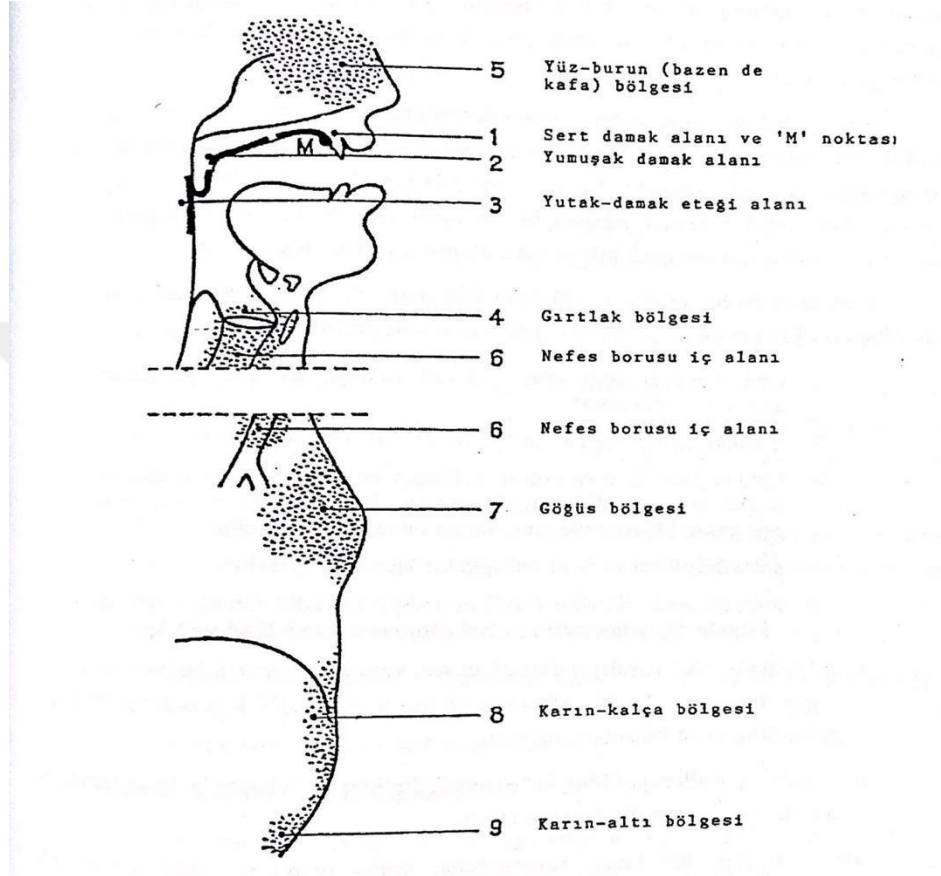
Modern ses biliminin ortaya çıkmasından önce şan metodu yazarları, şarkı söyleme metotlarını nesnel ve ölçülebilir terimlerle ifade edemediler. Ses enstrümanı diğer müzikal enstrümanlar gibi direkt olarak gözlemlenip dokunarak incelenemediği için hep derinlerde gizli olarak kaldı. Bu nedenle, vokal işlevin erken tanımları belirsiz ve hatta yanlış oldu (Stark:1999:xxi, Akt: Kavşat 2021). Garcia'nın 1854'te laringoskopu geliştirmesinden bu yana şarkıcılar gırtlığın gerçek anatomisini görüp anlayabildiler. Yakın tarihli kaynaklar şarkı söylemekle ilgili olarak vokal ve insan anatomisinin çeşitli yönlerinin kapsamlı ve ayrıntılı resimlerini içermektedir ancak şarkıcıların, fiziksel bedenlerini, ses mekanizmalarını ve vokal sesini kontrol ederken hayal gücünü kullandıklarını söyleyebiliriz.

Bir öğrencinin doğrudan tanımlanamayan işlevleri deneyimlemesini ve uygulamasını sağlamak için uyandırılan çağrışımlar hayali ve bazen de tanımlanamayacak kadar çılgınca olabilir. Pedagog bir yaylı çalgılar müzisyeni ya da piyanist gibi, herkesin görebileceği parmak ya da el pozisyonları hakkında konuşamaz. İmgeler ve metaforlar aracılığıyla ses kasları arasındaki ince hem hassas hem de görünmez etkileşimde yeni işlevler ortaya çıkarmaya çalışmalı ve ortaya çıkarılan işlevin türünü tam olarak tanımlamalıdır. Bu işlev yeni ve daha uygun bir register olabilir ya da kesin ve net bir ses başlangıcı olabilir ya da yine zengin ve güzel bir ses kalitesi olabilir (Eken, 1998 : 78-79).

Şarkı söyleme öğretiminde sadece yaratıcılığı ve sanatı geliştirmek için hayal gücü ve imge kullanılmaz. İmgeler, şarkı söyleyen öğrencilerin gırtlaklarının içinde (ve genel olarak vücutlarında) meydana gelen, ses mekanizmasına ve gırtlığa doğrudan duyuşal erişim olmadığı için görülemeyen veya hissedilemeyen hareketleri görselleştirmelerine yardımcı olurlar. (McKinney 1994, Aktaran Lillis, 2021).

Manchester'a (1907: 163-164) göre, "Ses eğitiminde karşılaşılan sorun; soyut düşüncelerin somut gerçekliklere aktarılması, açıklamaların öğrencinin zihninin en küçük hücrelerine erişecek düzeyde kesin ve belirgin kılınmasıdır." Bunu gerçekleştirebilmek için yapılması gereken tek şey ise öğrenci düzeyine uygun anlatım ve somutlaştırmalar ile istenen teknik ya da pratiğin öğrenci zihninde belirginleştirilmesidir. Algılama, duyu organları ya da sezme ve yansıtma yetenekleri aracılığıyla ortaya çıkar. Belirgin ve kesin olarak tanımlanmış anlamları içermeyen terimler bu yetenekleri harekete geçirmekte başarısız oldukları için

öğretmenin aktarmak istediği doğrunun algılanmasını engeller. Aynı terimlerin algılama sağlandıktan sonra kullanılması onları yararlı hale getirir.

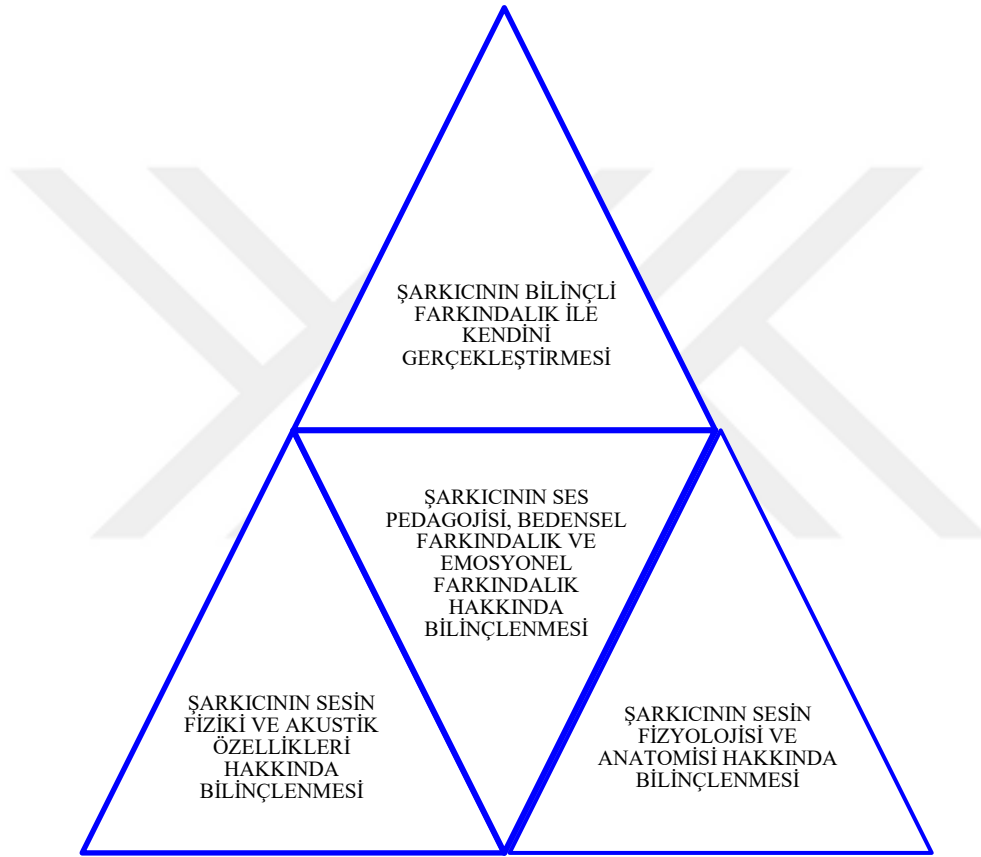

Şekil 2.9. Şarkı sırasında algılanan iç duyuların başlıca alan ve bölgeleri. (Aktaran Özçimen, 2015: 141)

Müzikal ses ve ifade elde etmede bedenle ilgili imgelerin kullanılması müzisyenler için yeni değildir. Nefesli çalgıcılar ve profesyonel şarkıcılar, perdelerin ve müzikal pasajların zihinsel olarak duyulması için kinestetik imgeler kullanmışlardır. Carter'ın (1993) çalışmasındaki şarkıcılardan biri Dalcroze Eurythmics eğitimi sonucunda müziğin ritmi ile ilgili kinestetik imgeler uygulamış, imgelerin kullanımı şarkıcının müzikal ritmini güçlendirerek belirli bir müzik parçasındaki ifade ile bağlantı kurmasına yardımcı olmuştur. (Aktaran Bowes, 2009)

Kar (2021), "Ses Eğitiminde Öğretimsel Bir Araç Olarak Analoji, İmajinasyon ve Metaforların Kullanımı: Bir Durum Çalışması" adlı makalesinde, ses eğitimi sürecinde hedef

davranışların ne olduğu ve bu davranışların gerçekleşmesi için yapılan çalışmaların amaçları konusunda şarkıcının farkındalık sahibi olması ve uygulamaları bilinçli olarak yerine getirmesi gerektiğini vurgulamıştır. Kar, şarkıcının kendini gerçekleştirebilmesi için sesin fiziki ve akustik özellikleri hakkında, ses fizyolojisi ve anatomisi hakkında, ses pedagojisi, bedensel farkındalık ve emosyonel farkındalık konularında bilinçlenmesi gerektiğini eklerken bunu Şekil 2.10.'daki gibi açıklamıştır.

Şekil 2.10. Ses eğitimi sürecinde şarkıcının bilişsel ve emosyonel gelişimi. (Kar, 2021:10)

Zaman zaman ses eğitimi sürecinde soyut ifadeleri somutlaştırarak ve örneklendirerek öğrenciye duyumsatma konusunda eğitimci açısından, anlatım ve örneklendirmeleri algılama ve uygulamaya aktarması konusunda da ses eğitim sürecinde olan öğrenciler açısından problemler yaşanmaktadır (Kızıldeli, 2008: 39). Bunun sebebi olarak; sesi oluşturan organ ve sistemlerin gözle görünmemesi yani enstrümanın bedenimizin kendisi olması gösterilebileceği gibi, eğitim sürecinde sıklıkla soyut araçların kullanılması da gösterilebilir. Ses eğitiminde düşün-imge-beden bağlamında soyuttan somuta varmak amacıyla analogi, imajinasyon ve

metaforların öğretimsel araç olarak kullanıldığı görülmektedir (Kar, 2021). Davran (1997: 289) ses eğitimi, diğer eğitim dalları içinde ayrıcalığı olan bir eğitim olarak yorumlamış ve bazı ayrıntılar dışında somut olan bir yanının olmadığına değinmiştir. Bu nedenle ses eğitimi genel olarak soyut ifadeler kullanılarak anlatılmakta ve örneklendirilmektedir.

Yurdakul (2000: 4-6) öğrencinin imaj yapısını keşfetmeyi şu şekilde açıklamıştır. *“Öğrenciler, yalnızca yapılacak işin doğru hareket noktasını araştırıp buldukları zaman, şan öğretmenlerinin, çalışmalarını yönlendirici ve bağımsızlık yolunda yöneltici fikirlerini kavrayabilirler.”*

2.5. Ses Eğitiminde İmajinasyonlar

İmgeleme, benzetme, metafor veya fiziksel gerçekliği yansıtan veya yansıtmayan bir resim olarak tanımlanır (Freed, 2000, akt: Lillis, 2021). Yurdakul’a (2000: 2) göre ise imajinasyon, kavramları zihinde resimleyebilme, başka bir anlamda ‘derinden hissedebilme’ demektir. İmgeleme ile kastedilen sesi doğuracak ihtiyacın imgesinin bedende duyumsanmasıdır. İmgeler yalnızca görsel unsurlardan oluşturulmaz; sesler, kokular, tatlar ve dokunma duyusu duygu ve hafıza için çok etkili uyarıcıdır.

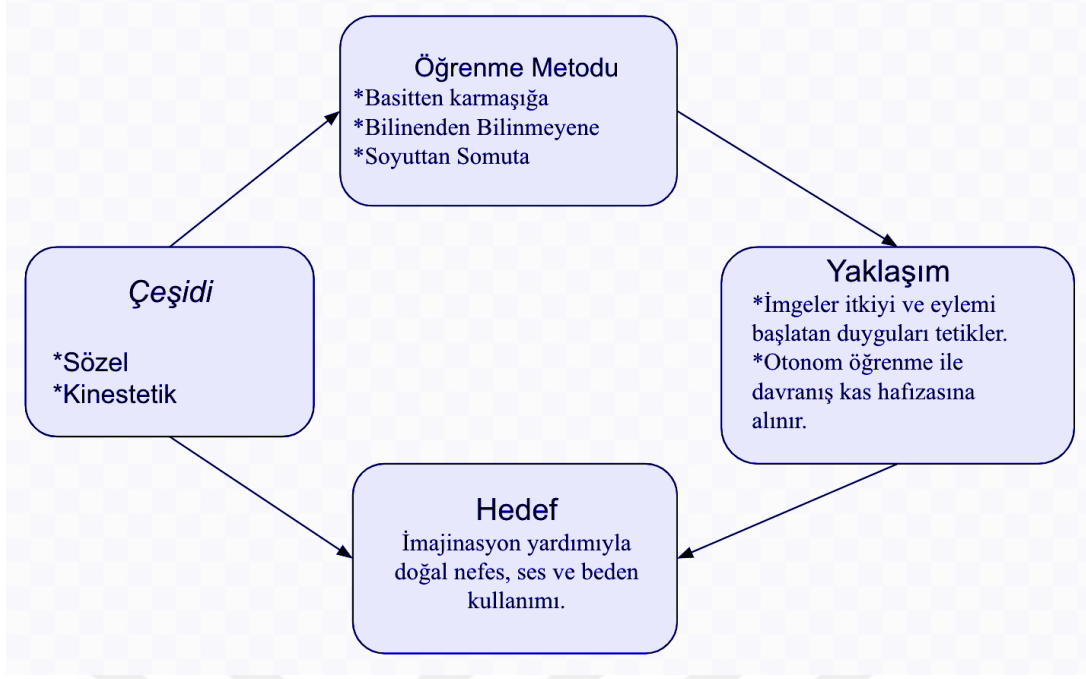
Psikologlara göre imgeleme, çeşitli performans alanlarında iyi bir şekilde yararlanılan doğal bir bilişsel beceridir. Birçok vokal pedagojisi zihinsel imgelemenin psikolojik kavramlarını ve onun şarkıcıların eğitimindeki işlevini benimsemiştir. Günter'e (1992) göre, vokal pedagojisinde, zihinsel kavramlar ve farkındalık olmadan, kulağı eğitmeden ve hayal gücü yeteneğini eğitmeden tatmin edici sonuçlar elde edilemez (Aktaran Bowes, 2009). İmgeleme ve metafor şarkı söyleme öğretiminde hayati bir rol oynar çünkü “belirli vokal nitelikler niceliğe meydan okuyacağından, duyuşsal bir deneyim için yeterli sözlü açıklama bilimsel ve matematiksel terimlerle neredeyse imkansızdır.” (Bunch, 1995: 8, akt: Nafisi, 2010)

Hemsley, şarkı söylemeyi öğrenmenin tüm amacının duyuşsal, şiirsel ve müzikal dürtüler ile uygun ses üreterek yanıt veren beden arasındaki bağlantıyı geliştirmek olarak savunurken Ware, şarkı söylemek zihnin perdeyi, ritmi, tonu, kelimeyi ve duyguyu yeniden hayal etme ve tekrar etme yeteneğini içerdiğinden, şarkı söylerken zihinsel imgelemenin gücü hafife alınmaz şeklinde ifade eder (Nafisi, 2010). Ses eğitimi süreci içinde benzetme ve imajinasyonlar (imgelem) istenen bir etkiyi ortaya çıkarmak için basitten zora, bilinen

bilinmeyene yani kaynaktan hedefe ulaşmak için yaratıcı bir şekilde ses eğitimi derslerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Sözel ve kinestetik olarak uygulanabilirler. (Kar, 2021: 10).

Miller (1989), pek çok pedagoğun bazı durumlarda imajinasyona dayalı öğretimin sorun yaratabileceğini öne sürdüğünü ve bu sorunun bir icracının öğretmen olduğunda ortaya çıktığını vurgulamıştır. “Çoğu kez, sanatçılıktan öğretmene dönüşen eğiticiler, nesnel terminoloji kullanmak yerine imgesel dil aracılığıyla talimat verir. Öğretmen ve öğrenci aynı duygu ve deneyimleri paylaşırsa sorun olmayabilir ama bu nadir görülen bir durumdur.” Ware (2013), “Şarkı enstrümanının teknik koordinasyonunu öğretmede imgeleme ilk adımların bir parçası olmamalıdır” diyerek bu fikri tekrarlamaktadır. Bazı eğitimciler ise imajinasyonların yüzyıllardır kullanıldığını ve sanata sayısız mükemmel şarkıcılar sağladığını iddia edebilir. Bu uzun süredir devam eden çatışma imge temelli ve bilim temelli pedagojik yaklaşımlar arasında mevcuttur ve her zaman diyalog halindedir (Aktaran Lillis 2021).

Ses eğitimi sürecinde istenilen bir davranışın gerçekleşmesi için eğitmen, şarkıcıdan bir imgeleme yapmasını istediğinde sözel bir imajinasyon kurmuş olur. Kinestetik benzetme ve imgelemelerde ise sözel imajinasyonun aktiviteye döndüğünü görürüz. Bu aktivite amaca yönelik bilinçli olarak seçilmiş bir harekettir. Şarkı söylerken yapılan bedensel hareketler zihnin başka noktalara odaklanmasını sağlayarak ses organlarının olduğu bölgeleri gerilimden uzaklaştırabilir. Bu durum hem fiziken bir rahatlama hem de emosyonel bir destek sağlayabilir. Ayrıca fizyonomi ve mimiklerin de nüansların ifadesinin gelişiminde, tekstin ve duygunun aktarılması anlamında ses eğitimi sürecinde destekleyici olduğu varsayılmaktadır (Kar, 2021: 10).

Şekil 2.11. İmajinasyon kullanımına dayalı ses eğitimi modeli. (Kar, 2021: 11)

Eğitimcinin bilgileri aktarırken kullandığı kelimeler öğrencilerde anlatılmak istenenden daha farklı anlamlar çağrıştırmalıdır. Bir öğrencime bir müzik cümlesinin bağlı söylenmesi gerektiğini anlatırken, “Kesiksiz bir çizgi gibi olmalı” demiştim. Öğrenci bundan hiçbir şey anlamadığını söyledi. Konu üzerine biraz konuştuktan sonra “dümdüz” kelimesini kullandım. Öğrenci bu kelimenin kendisine bir çağrışım yaptırdığını ve ne demek istediğimi anladığını söyledi. Bazıları için “kesiksiz bir çizgi” ile “dümdüz” kelimeleri ortak bir anlam içeriyorsa da bu başka zihinlerde aynı çağrışımları oluşturmayabilir (Yurdakul 2000: 6).

“Biri başın üzerinden, diğeri göğüs kemiğinden tutturulmuş iki iple asılı bir kukla olduğunuzu düşünmek doğru duruş elde etmede yardımcı olur. Bunun yanı sıra; kolları kanat çırpar gibi dairesel hareketlerle çevirerek parmak uçlarında yükselmek ve psikolojik olarak uçmaya hazırlanmak omuzların gevşemesini ve gırtlığın açılmasını sağlayan yararlı bir alıştırmadır.” Vennard (1967: 349)

Bazı uzmanlar metalik, çekirdekli, nazal, kafa tınlı ve göğüs tınlı gibi değişik anlatımları kullanmayı yeğlerler veya hepsini karışık kullanırlar. Bu tür tanımlar kulağa biraz anlamsız ve tuhaf gelmesine karşın, uygulamalar sırasında yapılan teorik açıklamaların konu başlıklarını oluşturmakta, öğrencinin ürettiği ses hakkında fikir sahibi olmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca seslerin bizde bıraktığı etkiyi tanımlamak için bazı benzetmeler yaparız: “Sesi gürül gürül çağlıyordu sanki...”, “Bit gibi bir sesi var”, “Pürüzlü, paslı bir ses”, “Kadife gibi yumuşacık”, “Sert bir ses” “Ne kadar cızırtılı”, “Çok renkli”, “Çok beyaz”, “Nazal ses”, vb. Gerçekte bu benzetmeler sesin rezonans yapısını, oturduğu veya tınladığı yeri belirlemektedir (Sabar 2008: 70).

Bu bağlamda ses eğitiminin belirli aşamalarında imajinasyon kullanımının öğrencinin imaj yapısında şarkı söyleme mekanizmasını kavrayabilmesi ve kendi bedeninde içselleştirmesi, ses üretimini ve kalitesini mükemmelleştirmesi, performans için karakterin niteliklerini ve duygusal yönlerini somutlaştırması, uygun vokal icrasını sağlaması, hedeflere ulaşması açısından hayati bir önem taşıdığını söyleyebiliriz.

2.6. İlgili Araştırmalar

Kurt (2004), bedensel ve zihinsel gevşeme tekniklerinin ses eğitiminde kullanılabilirliğini araştırdığı 12 haftalık deneysel çalışmanın sonucunda ses eğitimi süresince kullanılan ifadelerin genellikle soyut olmasından ötürü bu ifadelerin doğru algılanmasını sağlamak amacıyla yaratıcı imgeleme ile gevşeme tekniği uygulanması gerekliliği sonucuna ulaşmıştır.

Erdoğan (2008), ses eğitiminde terminoloji ve temel kavramlar bazında öğrenci yeterliliklerini incelediği doktora tezinde diğer derslere göre oldukça soyut olan ses eğitimi dersini somut bir hale getirebilmek için basit ve anlaşılır örneklendirmeler yapmanın mühim olduğunu belirtmiştir.

Bowes (2009), “Vokal icracılar optimal performansı elde etmek için imajinasyonları ne ölçüde, nerede, ne zaman, ne şekilde, neden ve hangi amaçla kullanır?” sorusuna yanıt aradığı keşif çalışması olarak desenlenen doktora tezinde, 15 ses sanatçısı ile yürütülen görüşmelerden

elde ettiği bilgiler doğrultusunda şarkıcıların uygulama sırasında, performanstan önce, evde, seyahatte ve bir dizi başka zamanda; ses üretimini ve kalitesini mükemmelleştirmek, uygun vokal icrasını sağlamak, hedeflere ulaşmak için görsel, işitsel ve kinestetik imgeler kullandığı sonucuna ulaşmış, bu araştırma ile ses eğitimi ve vokal performansında imgelemenin önemini ortaya çıkarmıştır.

Nafisi (2010), “Jestler: Ses Eğitiminde Bir İletişim Aracı” isimli makalesinde görüşme, gözlem ve doküman analizi yoluyla bireysel ses eğitimi dersinde jestlerin pedagojik bir araç olarak kullanımını araştırmış ve sonucunda olgusal bir öğretim stilinin savunucuları ile daha yaratıcı bir öğretim stilinin savunucuları arasında uzun süredir devam eden anlaşmazlığın ortaya konulduğunu, imgeleme ve metaforların şarkı söyleme öğretiminde uzun süredir rol oynadığını öne sürmüştür. Jestlerin insan iletişiminin hayati bir parçası ve karmaşık konuları görselleştirme, örnekleme ve basitleştirme kapasitesine sahip olduğunu söyleyen araştırmacı, bunların şarkı söyleme stüdyosunda pedagojik araçlar olarak da kullanılabilereceğini savunmuştur. şarkı söyleme ile ilgili kavramların iletişiminde jestlerin kullanılıp kullanılmadığını, bu kavramların tanımlanıp tanımlı olamayacağını araştırmak üzere beş farklı şan eğitmeni tarafından verilen konservatuar düzeyinde bir dizi şan dersinin video kaydı gözlemi yapılmıştır. Elde edilen video görüntülerinin analizi sonucunda jestlerin şarkı söyleme ile ilgili kavramları iletmek için hayati bir araç olduğunu ve gözlemlenen jestlerin ilettikleri kavramlara göre fizyolojik, hissel ve müziksel jestler olarak kategorize edilebileceğini bulmuştur.

Toker (2018), “Güzel Sanatlar Fakültelerinde Yürütölen Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Öğretim Programı Modeli” adlı doktora tezinde dersin hedefleri ve hedef davranışları, içeriği, eğitim-öğretim yöntemleri, sınama durumlarını saptamış ve dersleri yürütmekte olan çalışma grubundan elde edilen uzman görüşlerine ait bulgular doğrultusunda öğrenme-öğretme sürecinde gösterip yaptırma, benzetme, örnek gösterme, hayal gücünü çalıştırma, düz anlatım yöntemi, soru-cevap yöntemi, interaktif ve mikro öğretim yöntemlerinin bireysel ses eğitimi derslerinde uygulanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Ses eğitiminde eğitimcilerin kullandığı imajinasyonları tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırma nitel araştırma modelinde desenlenmiş, derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir süreç izlenmiş, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak yapılandırılmıştır. Durum çalışmaları bir olguyu, konuyu bütüncül bir yaklaşımla araştırarak sonuçlarını ortaya koymayı amaçlar ve kendine özgü boyutlarını ortaya çıkarır (Yıldırım & Şimşek, 2004).

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın evreni konservatuvar, güzel sanatlar fakültesi müzik eğitimi şan bölümleri ile müzik eğitimi anabilim dalları şan ana çalgı mezunu olan eğitimcilerden oluşmaktadır. Örneklemi ise ölçüt örnekleme yoluyla halen akademik bir kurumda ses eğitimi vermekte olan, en az üç yıl mesleki deneyime sahip ve görüşmeye katılımcı olarak gönüllü olan öğretmenlerden oluşmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada ses eğitimi ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklardan, yazılmış olan tezlerden, makalelerden, bildirilerden literatür taraması yapılarak, ses eğitiminde kullanılan imajinasyonlara yönelik soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, görüşme formunun geliştirilmesinde ses eğitiminin temel ilkelerine yönelik bir yapı oluşturularak ses eğitimi uzmanlarının konuyla ilgili görüş ve önerilerini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Görüşme formu (Ek-1) on iki sorudan oluşmaktadır ve ses eğitiminin temel öğeleri ve bu öğelerin alt boyutlarını içermektedir. Görüşme formunda yer alan soruların, ses

eğitimi alanında bir uzman gr doğrultusunda düzelterek kapsam geçerliği sağlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, uzmanların eğitim sürecinde genel olarak nasıl bir yol izlediklerini, ses eğitiminin teorik ve işlevsel olarak anlatımında kullandıkları imge, metafor, benzetme, örnek, uygulama ve egzersizlere dair alan bilgilerini detaylı bir Şekilde ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır. Formdaki rnek sorulardan birkaçı Şu Őekildedir: “Tiz notalara çıkarken larenksin yukarıya çıkmasını önlemek adına yaptığınız bir uygulama var mıdır?”, “Rezonansı tam kapasitesi ile kullanmayı kolaylaştırmak ve sesi doğru bir entonasyonla ve doğru yere yerleştirmek için kullandığınız imaj örnekleri var mıdır?”, “Başlangıç seviyesi ses eğitimi uygulaması yaptığınız bir dersi ana hatlarıyla anlatır mısınız?”

Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular, Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’ndan iki uzmana, Devlet Konservatuvarı Opera Anabilim Dalı’ndan dört uzmana ve Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümün’den bir uzmana yöneltilmiştir. Görüşmeler evrimii ortamda yüz yüze elde edilmiş ve ses kayıt programı ile kaydedilip, daha sonra kayıtlar dikte edilerek, bulgular elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Uzmanlarla yapılan görüşmeler aşağıdaki Tablo 3.4’te açıklanan Şekilde Zoom yazılımı üzerinden evrimii ortamda yüz yüze yapılmış ve bir yandan da katılımcının izni alınarak kayıt altına alınmıştır.

Tablo 3.4. Yapılan Görüşmelerin Veri Toplama Tarihi ve Süreleri.

Grmeciler	Tarih	Süre
G1	19.04.2022	47:59 dk
G2	21.04.2022	35:15 dk
G3	22.04.2022	47:35 dk
G4	22.04.2022	36:24 dk
G5	25.04.2022	57:05 dk
G6	30.04.2022	42:38 dk
G7	03.05.2022	20:51 dk

Araştırma rnekleminde yer alanların araştırma konusu hakkında bilgi, duygu ve düşüncelerini açıkladığı veri toplama tekniğine görüşme denir. Grmenin amacı, katılımcıların zgn bakış aıllarının belirlenmesidir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın örnekleminde yer alan, derinlemesine görüşme tekniği ile yapılan görüşmelerle kayıt altına alınan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiş, ses eğitimi temel öğeleri içerisinde sınıflandırılarak her bir öğenin hedef davranışları doğrultusunda incelenmiştir. Betimsel analiz sonunda elde edilen nitel bulgular ses eğitimcilerinin doğrudan alıntlarıyla desteklenmiş ve alıntılar G1, G2, ...G7 şeklinde kodlanarak yorumlanmıştır. Betimsel analiz, görüşme sonucu toplanan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Betimsel analizde veriler önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılarak bu verilere ilişkin bulgular özetlenir ve yorumlanır. (Yıldırım & Şimşek, 2004).

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde ses eğitimcilerinin derslerinde kullandıkları imajinasyonlar görüşmecilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda alt problemlere dayalı olarak gruplanmış, sözel ve kinestetik olarak sınıflandırılmıştır. Sözel imajinasyonlar öğrenciye kavramı hayal ettirme, kinestetik imajinasyonlar ise yapılan benzetmeyi hareketlerle uygulatma olarak tanımlanabilir.

4.1. İmajinasyonların Ses Eğitiminin Temel Öğelerine Göre Dağılımı

Ses eğitimi sürecinde eğitimcilerin kullandığı imajinasyonlar, ses eğitiminin temel öğelerine göre altı kategoride toplanmaktadır. Bu kategoriler Postür, Solunum, Fonasyon, Rezonans, Artikülasyon-Diksiyon ve Çeşitli Söyleme Teknikleri olarak Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Ses eğitimi sürecinde eğitimcilerin kullandığı imajinasyonların kategori dağılımı.

Kategori	f
Postür	24
Solunum	27
Fonasyon	24
Rezonans	22
Artikülasyon ve Diksiyon	9
Çeşitli Söyleme Teknikleri	15
Toplam	121

Kategoriler incelendiğinde araştırma verilerinden toplamda 121 adet imajinasyon elde edildiği, en fazla imajinasyona (f:27) sahip kategorinin solunum olduğu, en az imajinasyon kullanılan kategorinin artikülasyon ve diksiyon (f:9) olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun devamında imajinasyon ve kullanım sıklığına göre postür ve fonasyon kategorileri yer almaktadır. Bu bulgulara dayanarak ses eğitiminde öğretmenlerin sesi doğru, etkili ve ses eğitiminin temel öğelerine uygun olarak öğretiminde imajinasyonları en sık solunum öğesinde kullandıkları bu

öğenin doğru ve etkili anlatımında bilimsel terimlerin yetersiz kalabileceği ve imajinasyon tekniğine en çok bu öğede ihtiyaç duyulduğu tahmin edilmektedir.

4.2 Postür Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef

Davranışlara Göre Sınıflanması

Ses eğitiminin temel ögesi olan postür kategorisinde yer alan imajinasyonlar bu kategorinin hedef davranışlarına göre Tablo 4.2’de incelenmiştir.

Tablo 4.2. Postür kategorisine ait imajinasyonlar.

<i>POSTÜR</i>		
Doğru Duruş	Vücut Rahatlığı	İfade
→ Kemancının yayı tutuşu	→ Evde gezer gibi	→ Gülme maskesi
→ Bedenini uçan balon uçuruyor gibi	→ Duşta şarkı söyler gibi	→ Dişlerini tavşan gibi göster
→ Deniz simidi	→ Spor salonunda olduğunu hayal etmek	→ Deniz kenarında sevgiline şarkı söyler gibi
→ Kartal duruşu yapma	→ Koltuğa yayıldığı anı hayal etmek	
→ Ayaklarını bir tripot gibi düşün	→ Dallardan elma toplar gibi (f:2)	
→ Başından bir ip seni yukarı çekiyor gibi	→ İp atlıyormuş gibi	
→ Kukla gibi düşünmek	→ Kedilerin genleşmesi gibi	
→ İçsel duruş düşünmek	→ Çiçek resmi yaparak şarkı söyleme	
→ Çeneni tutan iki vida varmış gibi vidaları gevşetmek	→ Tıpkı uyuyormuşsun gibi	
	→ Nehrin üzerindeki kayık gibi	
	→ Salınarak yürümek	
	→ Bardak tutar gibi	

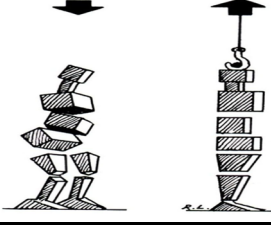
Postür kategorisinde ortaya çıkan bulgular doğru duruş, vücut rahatlığı ve ifade şeklinde üç alt kategoride sınıflanmıştır. Genel olarak 24 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategoride vücut rahatlığına yönelik betimlemelerin daha fazla olduğu, kullanım sıklığı bakımından ise “kukla gibi düşünmek” ve “daldan elma toplar” gibi ifadelerinin fazla olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda vücut rahatlığını sağlamaya yönelik, eğitimcilerin daha fazla imgeleme ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Tablo 4.3. Elma toplamak imajinasyonunun kullanımı.

<i>İmajinasyon (Kinestetik)</i>	<i>Kategori</i>
Elma Toplamak	Postür
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G2 Omuzlarını geriye çevir, sonra tekrar ters yönde hareket et. Kollarını çevir, bedenini çevir, ayaklarını çevir. Esne, uzan, yukarıdan sanki dallardan elma koparıyorsun.	
G7 Şarkı söyleme sırasında oluşan gereksiz kasılmaları engellemek için devinim veriyorum. Yukarıdan elma toplamasını, uzanması, esnemesi ve hareket etmesini sağlıyorum.	Vücut Rahatlığı

“Elma toplamak” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G2 ve G7’nin bu imajinasyonu kinestetik olarak uyguladıkları hedefinin ise vücut rahatlığını yaratmak olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.4. Kukla imajinasyonunun kullanımı.

İmajinasyon (Kinestetik)	Kategori
Kukla	Postür ve Solunum
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G4 Kendini bir kukla gibi düşün. Her tarafın oynuyor, bu kuklanın ipini saldım, sadece belinden tutuyorum kendini aşağıya sallatıyorum sonra boynunu da rahatlatıyorum hadi şimdi nefes al böbreklerinin oraya. Kuklanın ipini kaldırıyorum. Kalk hadi üfleyelim.	Etkili Nefes Alma
G5 Tamamen bir kuklaymışsın gibi düşün ve yukarıdaki kukla oynatıcısı başınızın üzerinden bir iple sizi yukarıya çekiyor gibi düşünün dediğin zaman ne o bel kavis oluyor ne omuzlar dengesiz oluyor ve omurların arası da 2 santim açılıyor. Bak gördün mü şimdi boyun da iki santim uzadı ve omurların arasındaki o yumuşak dokular açıldı diyebiliyoruz. Bugüne kadar birçok şey kullandım postürle ilgili, bu en başarılı olanı.	Doğru Bedensel Duruş
G6 Öğrencinin eğilmesini istiyorum. Sanki şu kuyruk sokumu bölgesinden bir çengel varmış da sizi tavana asmışlar . Siz böyle bir kukla gibi sallanıyorsunuz ama ikiye katlanmış vaziyettesiniz. Kollar, dirsekler, omuzlar boyun serbest. Bu pozisyonda birkaç kez nefes alıp vermesini istiyorum. O aldığı nefes ister istemez kemer bölgesine gidiyor. O bölgeyi bir hisset, orayla ilgili bir farkındalık oluştur diyorum öğrenciye.	Etkili nefes alma

“Kukla” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Tüm görüşmeciler bu imajinasyonu kinestetik olarak kullanırken görüşmecilerden G4 ve G6 etkili nefes alma hedefine yönelik, G5 ise postür kategorisinin hedef davranışı olan doğru bedensel duruşa yönelik kullandığı tespit edilmiştir. Tablo 6’da koyu renkle belirtilen imajinasyonların ise bu hedeflere yönelik destekleyici imajinasyonlar olduğu görülmüştür.

4.3. Solunum Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması

Ses eğitiminin temel ögesi olan solunum kategorisinde yer alan imajinasyonlar bu kategorinin hedef davranışlarına göre Tablo 4.5’te incelenmiştir.

Tablo 4.5. Solunum kategorisine ait imajinasyonlar.

<i>SOLUNUM</i>		
Etkili Nefes Alma	Nefes Yönetimi	Nefes Desteği
→ Dört ayaklı bir hayvanı taklit etmek	→ Çeşmeyi aç	→ Bisiklet pompası gibi düşün
→ Çiçek koklamak (f:2)	→ Mum üfler gibi	→ Köpek soluması
→ Yoga nefesi (f:4)	→ Kaçamak soluk	→ Mekik çektiğini düşün
→ İç çeker gibi	→ Mum üfler gibi (f:2)	→ Uzaktaki birine şşhh diye seslenir gibi
→ Hıçkırır gibi	→ Kafanı suyun üzerinde hayal et	→ Kemer bölgesi
→ Korku refleksi		→ Hayvandaki pirzoları düşün
→ Kukla gibi sallanıyorsun (f:2)		→ Kasıklarını hafifçe dışarı it
→ Kuyruk sokumundan çengelle tavana asılmışsın gibi		→ İçinde piston olduğunu düşün
→ Akerdona havayı doldururmak		→ At kişnemesi
→ İki nefes almak		
→ Kendini şişen bir balon gibi düşün		
→ Kendini batan su şişesi gibi düşün		
→ Artistik nefes		

Solunum kategorisindeki ortaya çıkan bulgular etkili nefes alma, nefes yönetimi ve nefes desteği şeklinde üç alt kategoride sınıflanmıştır. Toplamda 27 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategoride etkili nefes almaya yönelik betimlemelerin daha fazla olduğu kullanım sıklığı bakımından ise “yoga nefesi”, “çiçek koklamak” ve “mum üfler gibi” ifadelerinin fazla olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda etkili nefes almaya yönelik, eğitimcilerin daha fazla imgeleme ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Tablo 4.6. Yoga nefesi imajinasyonunun kullanımı.

<i>İmajinasyon (Kinestetik)</i>	<i>Kategori</i>
Yoga Nefesi	Solumun
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G2 Bir yoga yapıyorsunuz, yoga egzersizlerindesiniz ve o nefesi omuriliğin L1 L2 L3 hepsini tık, tık tık merdivenden çıkar gibi ikinci basamağa, üçüncü basamağa dördüncü basamağa getirmeye çalışın gibi. G4 Yoga ve meditasyondan bahsediyorum. Bu zaten bizim kullandığımız diyafram nefesini yoga ve meditasyon yapanlar kullanıyor rahatlamak için ve e birkaç yoga hareketi var aşağı bakan köpek ve kedi duruşu. Ellerinin ve dizlerinin üzerinde kedi gibisin, ellerini uzattığın bir secde gibi düşün.Nefes için bu hareketleri gösteriyorum. G6 Öğrencinin özel bir durumu yoksa boş nefes egzersizi yapmayı çok tercih etmiyorum. Boş nefes egzersizden kastettiğim şey işte bu yogada da kullanılan teknikler. Koy ellerini, nefesini doğru yer alıp almadığını denetlemek için dörde kadar say sayarken al nefesinin dört dediğinde nefes tamamen ciğerlerine dolmuş olsun. Ondan sonra sekize kadar bunu ver sekiz dediğinde de nefesin tam olarak bitmiş olsun. Al ver al ver ve bunu dört set yapalım gibi. G7 Bir yoga yapan insan olarak en büyük keşfim şu ki: yoga hareketleri sırasında nefesi otomatik olarak doğru kullanıyorsun. Mesela kolu açtığında otomatik olarak karın kaslarını yukarı alıyorsun ve kullanmaya başlıyorsun.	Etkili Nefes Alma

“Yoga nefesi” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G2, G4, G6 ve G7 kinestetik olarak kullandıkları bu imajinasyonu etkili nefes alma hedefine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir. Tablo 4.6’da koyu renkle belirtilen imajinasyonların ise etkili nefes alma hedefine yönelik destekleyici imajinasyonlar olduğu görülmüştür.

Tablo 4.7. Mum üfleme imajinasyonunun kullanımı.

<i>İmajinasyon (Sözel)</i>	<i>Kategori</i>
Mum üfleme	Solumum
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G3 Nefes çalışmalarımız içerisinde şarkı söylerken kullanacağımız nefesin miktarını öğrenciye anlatabilmemiz için mum egzersizlerimiz var. Karşısında konuştuğumuzda bile mum alevi hemen pat diye sönmüyor. Mum alevini söndürmeden nasıl nefesi verebiliriz bunun çalışmalarını yapıyoruz.	Nefes Kontrolü
G4 Nefes aldığımda üflerken, diyelim ki üflemiyor işte ani üfleme hareketi için mumu üfle gibi ya da sırtını duvara dayayıp işte belini doğru ittir gibi farkındalık kazandırıyorum.	
“Mum üfleme” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G4 ve G4’ün bu imajinasyonu sözel olarak nefes kontrolünü sağlamaya yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir.	

Tablo 4.8. Çiçek koklamak imajinasyonunun kullanımı.

<i>İmajinasyon (Kinestetik)</i>	<i>Kategori</i>
Çiçek Koklamak	Solumum
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G2 Herkesin kullandığı ve çok klasikleşmiş çiçek solmak, çiçek koklamak. Bir anda korkup hhh diyoruz mesela bu ya da köpek solması var. Bu hareketlerle onun tam olarak algılamasını sağlıyorum. Bunu yapmazsam tamam alt karın kaslarımı şişirdim, olmuyor öyle.	Etkili Nefes Alma
G7 Koklamak ve korku refleksi iyi gelebilir. Bizim çalışmalarımızın en zor tarafı, hepsi bireye göre farklılık gösteriyor. Kimisi koklayarak doğru bir nefes yolu izler. Doğru da tartışılır.	
“Çiçek koklamak” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G2 ve G7’nin bu imajinasyonu kinestetik olarak etkili nefes alma hedefine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir.	

4.4 Fonasyon Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması

Ses eğitiminin temel ögesi olan fonasyon kategorisinde yer alan imajinasyonlar bu kategorinin hedef davranışlarına göre Tablo 4.9’da incelenmiştir.

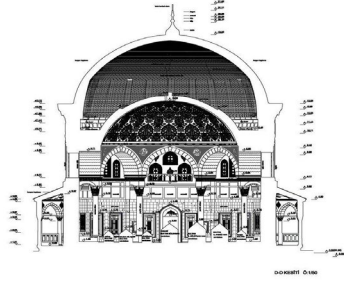
Tablo 4.9. Fonasyon kategorisine ait imajinasyonlar.

FONASYON		
Vokal Pozisyon	Larenks Kontrolü	Ses-Nefes Bağlantısı (Appoggio)
→ Ağzının arkasında havanın çarptığı soğuk yer	→ Larenksi Fark ettirme-dokundurma	→ Sesin üzerine otur
→ Kubbeyi kullan/ Ağzının içini cami kubbesi gibi düşün (f:3)	→ Yutkunma pozisyonu (f:3)	→ Havayı damakta çevir/ takla attır
→ Sıcak patates/yumurta	→ Larenksi açtığını hayal et	→ Araba vitesi değiştirir gibi düşün
→ NG pozisyonu	→ Esneme pozisyonu (f:3)	→ Hava kaçağı
→ Geniş bir boru hattı gibi düşünmek		
→ Şaşıрма/ hayret / korku sesi (f:3)		
→ Hapşıracaktım gibi		
→ Ağzın içerisinde açılan bir şemsiye		
→ Paraşüt gibi düşün		
→ Tuzlu yeri hisset		
→ Tramvayda karşılıklı oturan yolcuları hayal et		
→ Sıcak nefes		
→ Geride düşün		
→ Konuşur gibi düşün		
→ Buz gibi suyu üstüne döktüğümü hayal et		

Fonasyon kategorisinde ortaya çıkan bulgular vokal pozisyon, larenks kontrolü ve ses-nefes bağlantısı şeklinde üç alt kategoride sınıflanmıştır. Genel olarak 24 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategoride vokal pozisyona yönelik betimlemelerin daha fazla olduğu, bunların sıklık dereceleri incelendiğinde en sık kullanılan imajinasyonların “kubbeyi kullan/ağzının içini cami kubbesi gibi düşün” ve “şaşıрма/hayret sesi”, “esneme ve yutkunma pozisyonu” olduğu görülmüştür.

Tablo 4.10. Kubbe imajınasyonunun kullanımı.

İmajınasyon (Sözel)	Kategori
Kubbe	Fonasyon

Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G2 Ses üretmeye kapalı ağız egzersizleri ile başlayıp, kullandığım bazı terimlerin açıklamasını yapıyorum. Sesin üstüne otur, damağını kaldır, kubbeyi kullan gibi.. Öğrenciye kubbeyi kullan diyorsun da kubbe nedir, kubbe nasıl kullanılır, kubbeyi nasıl hareket ettirmesi gerekir? Önce o derste ki kullanacağım kavramların ne anlama geldiğini söylüyorum. Kullandığım terminolojinin ne anlama geldiğini ve onlarla bu dili konuşurken ortak algılamalarımızın olabilmesi için kullandığım dili anlatıyorum onlara. G3 Ağız içi pozisyondan, “vocal tract” dediğimiz ses yolunun kullanılması gerekliliği ve o esnekliği ifade ederken de paraşüt, cami kubbesi gibi tanımlardan yararlanıyorum. Ağızının içerisini kubbe gibi düşün, sanki ağızın içerisinde açılan bir şemsiye, bir paraşüt gibi düşün. Bu şemsiyenin bu paraşütün üst kısmı tamamı ile damak bölgesini kaplamış olsun gibi tanımlar kullanıyorum. G4 Damağını kubbe gibi düşün, sesin yerini belirlerken yani tam rezonans noktasını belirlerken ağızında sıcak bir patates olduğunu ya da sıcak bir yumurta olduğunu düşün. Korku efekti yaptığını- hiiii- dediğini düşün bir. Bak nereye gidiyor? Havanın gidişini takip et.	Vokal pozisyon

“Kubbe” imajınasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajınasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G2, G3 ve G4 bu imajınasyonu sözel bir şekilde vokal pozisyonu sağlama hedefine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir. Tablo 4.10’da koyu renkle belirtilen imajınasyonların ise destekleyici imajınasyonlar olduğu görülmüştür.

Tablo 4.11. Esneme imajinasyonunun kullanımı.

<i>İmajinasyon (Kinestetik)</i>	<i>Kategori</i>
Esneme Pozisyonu	Fonasyon
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G2 Esneme pozisyonunu düşün diyorum. Esnediğin zaman gırtlak aşağıya iniyor, gırtlak aşağıya indiği zaman boğazını boş bir soba borusu gibi düşün diyorum. Orası boş ve oradan yukarıya sesini göndermeye çalışıyorum boğazında. Tiz tonları çıkarabilmek için gırtlığımızı aşağıya almak çok önemlidir. G3 Nefes desteği, göğüs rezonansı ve kafa rezonansının aynı çizgi içerisinde nasıl kullanılması gerektiğini izah ediyorum, bunları izah ederken iki tane çok önemli kapının olduğundan bahsediyorum. Bu kapılardan bir tanesi larenks açıklığını sağlamak, ikincisi de kafa registeri için önemli olan küçük dilimizin olduğu yerdeki o esneme pozisyonu. Larenksi rahat ve aşağıda bir pozisyona indirmek ve ses yolunun almış olduğu pozisyonu bozmadan ses üretiminin devam etmesi için; tramvayda karşılıklı otururken ağzın kapalı esnemek, yutkunma pozisyonu ve ağzın elmayı ısırırken ki almış olduğu şekil örneklerini veriyorum. G6 Larenks yükselip şu bölgeye oturuyor, o sesi çıkarmak imkânsız hale geliyor. Senin yapman gereken larenksin yukarıya çıkmasına izin vermemek, olduğu yerde, olduğu yerden belki biraz aşağıda kalmasını sağlamak. Bununla ilgili çalışmalar nasıl yapabiliriz? Hani hapşırman gelir istersin ama hapşıramazsın. Tam o pozisyonu hayal et ya da esnemeye tam başladığın an veya tam bitirdiğin an. Büyük esneme değil tath esneme. Damağın kalktı ve ağzının içinde bir genişlik oluştu. Şimdi bu pozisyonu tiz seslerine vücut ve göğüs rezonansının desteği ile birlikte taşımaya çalışalım deyip buna yönelik egzersizler yapıyoruz.	Vokal pozisyon ve Larenks Konumu

“Esneme” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G2, G3 ve G6’nın bu imajinasyonu kinestetik olarak vokal pozisyonu ve larenks kontrolünü sağlama hedefine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir. Tablo 4.11’de koyu renkle belirtilen imajinasyonların ise bu hedeflere yönelik destekleyici imajinasyonlar olduğu görülmüştür.

4.5. Rezonans Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması

Ses eğitiminde kullanılan imajinasyonlardan rezonans kategorisinde yer alanlar Tablo 4.12’de hedef davranışlara göre incelenmiştir.

Tablo 4.12. Rezonans kategorisine ait imajinasyonlar.

REZONANS	
Sesi Doğru Bölgeye Yerleştirme (Odaklama)	Sese Hacim Kazandırma
→ Meditasyon yapar gibi sesini göğe çıkarmayı düşün	→ Yer altında senin kadar bir kökün daha olduğunu düşün
→ Sesin bir jel gibi yayıldığını düşün	→ İki tane kafan/vücudun varmış gibi düşün
→ Mmm (may) sesi	→ Bütün odayı dolduruyormuş gibi düşün
→ Kafanın olmadığını hayal et (f:2)	→ Vücut mikrofonu
→ İnek mөlemesi	→ Ağzında bir megafon var gibi düşün
→ Kafanda bir huni olduğunu düşün	→ Çok uzaktaki birine seslenir gibi
→ Sesi karşıya gönder	→ Suyun üzerine düşen bir taş gibi
→ Sesini bir uçak gibi düşün	→ Şelaleden akan suyu düşün
→ Üçüncü bir gözün olduğunu düşün	
→ Ördek/Leylek, Gagalı bir kuş gibi düşün (f:2)	
→ Oksijen/Gaz maskesi gibi maskede kal (f:2)	
→ Evin içerisindeki perde ve halı	
→ Ağzını kafanın üstünde hayal et	
→ Boş bardak rezonansı	

Rezonans kategorisinde ortaya çıkan bulgular sesi doğru bölgeye yerleştirme (odaklama) ve ses hacim kazandırma olarak iki alt kategoride sınıflanmıştır. Toplamda 22 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategoride sesi doğru bölgeye yerleştirmeye yönelik betimlemelerin daha fazla olduğu, kullanım sıklığı bakımından ise “kafanın olmadığını hayal et”, “ördek/leylek/ gagalı bir kuş gibi düşün” ve “oksijen/gaz maskesi gibi maskede kal” ifadelerinin fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.13. Maske imajinasyonunun kullanımı.

<i>İmajinasyon (Sözel)</i>	<i>Kategori</i>
Maske	Rezonans
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G3 Maske, oksijen maskesi diye tanımlayabiliyoruz. Pandemi döneminden sonra dönem ile birlikte hayatımıza giren maske mesela çok açıklayıcı veya pilotların kullanmış olduğu maske. G4 Yuvarlak sesli harflerden yola çıkıyorum, o ü ö gibi. Maske çok kullandığımız bir imajinasyon tekniği, maskede kal dediğin zaman mesela bizim maskemiz gaz maskesi gibi düşün tüm yüzünü kapsıyor.	Sesi doğru yere yerleştirme (Odaklama)
“Maske” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G3 ve G4’ün bu imajinasyonu sözel olarak sesi odaklama hedefine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir.	

Tablo 4.14. Gagalı kuş imajinasyonunun kullanımı.

<i>İmajinasyon (Sözel)</i>	<i>Kategori</i>
Gagalı Kuş	Rezonans
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G3 Sesi doğru yere yerleştirme için ağzının leylek gagası gibi o uzunlukta olduğunu ve sesinin bu leylek gagasının bir devamı olduğunu düşün gibi bir benzetim yapıyorum. G4 Sesi yayıyorsa, sesli harflerin pozisyonunu oturtmak için elleriyle tutturuyorum çenesini, yanaklarını şişirme. Sen bir balon değilsin. Balon aşağıda kaldı. Burası rezonans mekanizması, yüzünün bütün kemiklerini hisset. Bir ördek gagası, kendini gagalı bir kuş gibi hayal et, ses gagadan çıksın.	Sesi Doğru Yere Yerleştirme (Odaklama)
“Gagalı kuş” imajinasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajinasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G3 ve G4’ün bu imajinasyonu sözel olarak sesi odaklama hedefine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir.	

4.6 Artikülasyon ve Diksiyon Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması

Ses eğitiminin temel ögesi olan artikülasyon ve diksiyon kategorisinde yer alan imajinasyonlar, bu kategorinin hedef davranışına göre Tablo 4.15’te gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Artikülasyon ve diksiyon kategorisine ait imajinasyonlar.

ARTİKÜLASYON-DİKSİYON	
Sesli ve Sessiz Harflerin Boğumlanması	
	→ Öpücük atar gibi
	→ Şiir gibi okuma (f:3)
	→ Gazete okuyor gibi
	→ At kişnemesi egzersizi
	→ Cümlelerin sonunu yutmak
	→ Cümle sonlarında dekresendoya düşmemek
	→ Sesli harflerin atakla kullanılması
	→ Ünlülerin yayıklığı
	→ Abartarak okumak

Artikülasyon ve Diksiyon kategorisinde ortaya çıkan bulgular sesli ve sessiz harflerin boğumlanması şeklinde bir alt kategoride sınıflanmıştır. Genel olarak 9 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategorinin sıklık dereceleri incelendiğinde en sık kullanılan imajinasyonun “şiir gibi okuma” olduğu ve bu imajinasyonun sözel olarak sesli ve sessiz harflerin boğumlanması hedefine yönelik kullanıldığı saptanmıştır.

4.7. Çeşitli Söyleme Teknikleri Kategorisinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonlar ve Hedef Davranışlara Göre Sınıflanması

Ses eğitiminde çeşitli söyleme tekniklerinden biri olan “Legato” kategorisinde yer alan imajinasyonlar Tablo 4.16’da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. Çeşitli söyleme teknikleri kategorisine ait imajinasyonlar.

SÖYLEME TEKNİKLERİ
Legato
→ Zincir halkaları gibi düşün (f:3)
→ Küçük bir dere hayal et
→ Sürekli akan bir suyu düşün
→ Mum üfler gibi düşün
→ Mumun tüten dumanı gibi
→ Hamster çemberi gibi düşün
→ Renk armonisini düşün
→ Boruyu üfleyince topun dönmesi gibi
→ Ulama yapar gibi uç uca geçmiş (f:2)
→ Keman yayı çeker gibi (f:2)
→ Flüt üflemek gibi
→ Akordeon körüğü gibi
→ Eliyle, ayağıyla yuvarlak çizmek
→ Düz bir çizgi üzerinde yürür gibi
→ Çatlak bir borudan sızan suyu düşün

Çeşitli Söyleme Teknikleri kategorisinde ortaya çıkan bulgular bir alt kategoride sınıflanmıştır. Genel olarak 15 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategorinin sıklık dereceleri incelendiğinde en sık kullanılan imajinasyonların “zincir halkaları gibi düşün”, “ulama yapar gibi iç içe geçmiş” ve “keman yayı çeker gibi” olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.17. Zincir halkaları imajınasyonunun kullanımı.

<i>İmajınasyon (Sözel)</i>	<i>Kategori</i>
Zincir Halkaları	Çeşitli Söyleme Teknikleri
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G1 Bana hocam zincir örneği verirdi, biraz artiküleyi beceren ve verimli kullanan öğrenci müzik cümlesinde de bağ yapmaktada zorlanmıyor. Heceleri, her harfi sesli sessiz birbirine güzel yapıştırabildiği için ekstra bir sorun yaşanmıyor ama bu konuda biraz tutuk olan öğrenci sorun yaşıyor. Onda da zincir gibi biri bitmeden biri başlayacak şekilde, her birinin sonuna bir öncekinin buradaki yerini hazırlayarak. G2 Zincir halkalarını düşün diyorum. Birbirinin içine geçmiş bir bütün oluşturmuş. Senin sesin de ayrı ayrı zincir halkası değil, birbirinin içine geçen bir zincirin halkası gibi düşün hem ayrı hem beraber. Her notayı birbirinin içine alarak, bir küme oluşturarak söylemeye çalışıyorum. G4 Zincir çok kullanıyorum. Bir halka düşün, hepsi birbirine bağlı. Nefesini kontrol ederek halkayı yani cümleyi koparma, bağlı kalsın.	Legato

“Zincir halkaları” imajınasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajınasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G1, G2 ve G4’ün bu imajınasyonu sözel olarak legato (notaların bağlı söylenmesi) hedefine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir.

Tablo 4.18. Keman yayı çeker gibi imajınasyonunun kullanımı.

<i>İmajınasyon (Sözel)</i>	<i>Kategori</i>
Keman yayı çeker gibi	Çeşitli Söyleme Teknikleri
Görüşmecinin Önerisi	Hedef Davranış
G5 Kemanda başladığınız andan itibaren yayı hiç kaldırmadığımız zaman Legato oluyor. Flütte havayı hiç kesmediğimiz zaman, akordeonda körüğün yavaş bir şekilde ittirdiği zaman ve körüğün hareketini hiç bozmadığınız zaman tek bir legato olur diye diğer enstrümanlardan örnek verip daha sonra seste nasıl oluyor peki legato? Demek ki havayı hiç kesmemiz lazım ve onu kontrollü daha fark ederek kullanmamız lazım.	Legato
G6 Keman veyahut çello. Bu enstrümanları örnek alalım, en güzel ondan örnek verilebileceğini düşünüyorum. Onun yayı senin nefesine tekabül ediyor, sen tek bir nefeste tek bir yay çekiyormuş gibi o nefesin üzerinde söylemelisin.	
“Keman yayı çeker gibi” imajınasyonunun kullanımında ortaya çıkan bulgular görüşmecilerin önerisi, hedef davranış ve imajınasyon türü olarak üç alt kategoride betimlenmiştir. Görüşmecilerden G5 ve G6’nın bu imajınasyonu sözel olarak legato tekniğine yönelik uyguladıkları tespit edilmiştir.	

BÖLÜM 5

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Ses eğitimi sürecinde ses eğitimcilerinin kullandığı imajinasyonların incelendiği bu araştırmada imajinasyonlar, ses eğitiminin temel öğeleri olan postür, solunum, fonasyon, rezonans, artikülasyon-diksiyon ve çeşitli söyleme teknikleri olarak altı ana temada incelenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan görüşme sonuçları incelendiğinde toplamda 121 adet imajinasyon elde edildiği, en fazla imajinasyona (f:27) sahip kategorinin solunum, en az imajinasyona sahip kategorinin ise artikülasyon-diksiyon (f:9) olduğu ortaya çıkmıştır. Buradan yola çıkılarak solunum öğesinin doğru ve etkili anlatımında bilimsel terimlerin yetersiz kalabileceği ve imajinasyon tekniğine en çok bu öğede ihtiyaç duyulduğu tahmin edilmektedir.

Yapılan incelemeler sonucunda, araştırmaya gönüllü olarak katılan 7 ses eğitimi uzmanının sesi doğru, etkili ve ses eğitiminin temel öğeleri dahilinde hedef davranışların öğretilmesinde bilimsel terimlerin ve somut öğretim metotlarının yanı sıra derslerinde bedensel, zihinsel ve emosyonel farkındalık kazandırma etkinlikleri olarak imajinasyonları sıklıkla kullandığı, yaratıcı ve çözümsel nitelikteki bu uygulamanın öğrencilerinde istedikleri davranış değişikliğini olumlu yönde etkilediğini ancak bazı konularda imajinasyonların yetersiz kalabileceği sebebiyle tüm öğretim yöntemlerinin yanında bazı araçlar ve egzersizler de geliştirdikleri sonucuna varılmıştır. Kullanılan imgeleme temelli tekniklerle öğrencilerde istenen hedef davranışlardan bazılarının beden, nefes, ideal duruş ve rezonatör bölgelere ilişkin farkındalık yaratma, legato ve sostenuto gibi teknikler, bedenin gerildiği anda odağı değiştirebilme ve rahatlayabilme becerisi olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada stil, yorumculuk, müzikalite gelişimi üzerine bir veriye rastlanmamıştır. Bu sebeple, temel ve teknik yeterlilik oluştuktan sonra bahsedilen kavramların da gelişeceği öngörüldüğü düşünülebilir.

1. Postür kategorisinde imajinasyonlar doğru duruş, vücut rahatlığı ve ifade şeklinde üç alt kategoride sınıflanmıştır. 24 imajinasyonun olduğu bu kategoride en fazla imajinasyona sahip hedef davranışın “vücut rahatlığı” olduğu sonucuna ulaşılmış, eğitimcilerin

imajinasyon tekniğine en çok bu hedefte ihtiyaç duydukları tahmin edilmektedir. En sık kullanılanlardan olan “kukla” imajinasyonu ile ilgili görüşmecilerin doğrudan alıntıları incelendiğinde G5’in bu imajinasyonu postür kategorisi içerisinde doğru bedensel duruş farkındalığı ve beden rahatlığını yaratmaya, esnek bir duruşu desteklemeye yönelik ve sözel bir şekilde uygulayarak öğrencinin bunu zihninde resim edebilmesi amacıyla kullanırken, G4 ve G6’nın ise bu imajinasyonu bir başka ses eğitimi ögesi olan solunum kategorisinde, etkili nefes almaya ve öğrencinin nefesi nerede hissedeceğine yönelik kinestetik bir şekilde uyguladığı saptanmıştır. Vücut rahatlığını sağlamaya yönelik olarak “*dallardan elma toplar gibi*”, doğru postürde denge noktalarını hissettirmek için “*ayaklarını bir tripot gibi düşün*”, öğrencinin kendisini sıktığında, tiz sesleri vermek isterken sesi ittirdiğini hissettiğimizde; rahatlama ve bedeninin tekrar esnek olup, “sıfır noktasına” yani istirahat halindeyken olduğu gibi başlangıç noktasına ulaşmasını sağlamak için “*tıpkı uyuyormuşsun gibi*” imajinasyonlarının kullanıldığı tespit edilmiştir.

2. Solunum kategorisindeki bulgular sonucunda imajinasyonlar etkili nefes alma, nefes yönetimi ve nefes desteği şeklinde üç alt kategoride sınıflanmıştır. Toplamda 27 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategoride “etkili nefes alma”ya yönelik betimlemelerin daha fazla olduğu görüldüğünden, eğitimcilerin imajinasyon tekniğine en çok bu hedefte ihtiyaç duydukları tahmin edilmektedir. Etkili, kontrollü ve sakin nefes alıp vermek için “*çiçek koklamak*”, nefes farkındalığı yaratma ve vücut rahatlığını sağlamaya yönelik olarak “*yoga nefesi*”, solunum kasları ile ilgili (diyafram-abdomenler-kaburgalar arası kaslar) farkındalık yaratmak için “*akordeona havayı doldurmak*”, nefesi ekonomik kullanmak için “*mum üfler gibi*”, fonasyon sırasında nefes kontrolü sağlamak için “*kendini şişen bir balon gibi düşün*” kullanıldığı görülmüştür. Etkili nefes alma hedefine yönelik olarak kullanılan yoga nefesi imajinasyonu sadece yoga yapmış ve yapıyor olan öğrenciler için bir anlam ifade edebileceği düşünülmektedir.

3. Fonasyon kategorisinde ortaya çıkan bulgular sonucunda imajinasyonlar vokal pozisyon, larenks kontrolü ve ses-nefes bağlantısı şeklinde üç alt kategoride sınıflanmıştır. Görüşmelerden ortaya çıkan sonuca göre 24 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategoride “vokal pozisyona” yönelik betimlemelerin daha fazla olduğu

saptantığından, eğitimcilerin imajinasyon tekniğine en çok bu hedefte ihtiyaç duydukları tahmin edilmektedir. Tiz notalara çıkarken yaşanan en büyük problemlerden biri olan larenksin yukarıya çıkmasını önlemek ve şarkı söylerken ses-nefes yolunun alması gereken pozisyonu anlatmak için “*esneme pozisyonu*”, “*tramvayda karşılıklı otururken ağzın kapalı esnemek*”, “*tatlı esneme*”, “*yutkunma pozisyonu*” ve “*ağzın elmayı ısırırken ki almış olduğu şekil*”, vokal pozisyona yönelik ağız içinin alması gereken pozisyonu resmedebilmek için “*kubbeyi kullan*” ve “*şaşıрма/hayret sesi*”, ses eğitiminin önemli iki ögesi olan ses ve nefes bağlantısını (appoggio) gerçekleştirebilmede nefesin fonasyon sırasındaki konumunu açıklamaya yönelik olarak “*havayı damakta çevir/ takla attır*” kullanıldığı görülmüştür.

4. Rezonans kategorisinde ortaya çıkan bulgular sonucunda imajinasyonlar sesi doğru bölgeye yerleştirme (odaklama) ve ses hacim kazandırma olarak iki alt kategoride sınıflanmıştır. Toplamda 22 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategoride “sesi doğru bölgeye yerleştirme”ye yönelik betimlemelerin daha fazla olduğu saptanmış olmasından ötürü, eğitimcilerin imajinasyon tekniğine en çok bu hedefte ihtiyaç duydukları tahmin edilmektedir. Bulgular değerlendirildiğinde sesi doğru yere yerleştirme (odaklama), sesi maskede tutmak ve gırtlığa yüklenmemek için “*gagalı kuş*” ve “*oksijen/gaz maskesi*”, sesini forse etmeden kontrollü bir şekilde özgülleştirmek ve tını alanını büyütmek için “*yer altında senin kadar bir kökün daha olduğunu düşün*”, “*iki tane kafan/vücudun varmış gibi düşün*”, “*bütün odayı dolduruyormuş gibi düşün*”, “*ağzında bir megafon var gibi düşün*” imajinasyonlarının kullanıldığı tespit edilmiştir.

5. Artikülasyon ve Diksiyon kategorisinde ortaya çıkan bulgular sonucunda imajinasyonlar sesli ve sessiz harflerin boğumlanması şeklinde bir alt kategoride sınıflanmıştır. Genel olarak 9 farklı imajinasyonun kullanılmış ve diğer kategorilere oranla en az imajinasyon kullanımının bu kategoride olduğu görülmüştür. Sıklık dereceleri incelendiğinde en sık kullanılan imajinasyonun sesli ve sessiz harflerin boğumlanması hedefine yönelik tonlama, anlaşılabilirlik, anlam ve diksiyona yardımcı olması için “*şiir gibi okuma*” ve “*öpücük atar gibi abartarak okumak*”, ses eğitiminde artikülasyon ve diksiyon ile ilgili en çok karşılaşılan problemlerden biri olan cümle

sonunun yutulması ile ilgili olarak “*cümle sonlarında dekresendoya düşmemek*” imajinasyonunun kullanıldığı saptanmıştır.

6. Çeşitli Söyleme Teknikleri kategorisinde ortaya çıkan bulgular legato tekniği olarak bir alt kategoride sınıflanmıştır. Genel olarak 15 farklı imajinasyonun kullanıldığı bu kategorinin sıklık dereceleri incelendiğinde en sık kullanılan imajinasyonların “zincir halkaları gibi düşün”, “ulama yapar gibi iç içe geçmiş” ve “keman yayı çeker gibi” olduğu saptanmıştır. Nefes dengesini sağlamak, melodik notalarda ve farklı registerlerde (ses bölgelerinde) sesin rengini koruyabilmek için “*keman yayı çeker gibi*” ve “*düz bir çizgi üzerinde yürür gibi*”, kontrollü ekspirasyon, legato (bağlı) söylemek ve suyun akışkanlığı gibi sesin akışkanlığını sağlamak için ise “*çatlak bir borudan sızan suyu düşün*”, “*küçük bir dere hayal et*”, “*sürekli akan bir suyu düşün*” kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu sonuçlardan yola çıkılarak, kullanılan imajinasyonların bir veya birden farklı ögenin aynı anda öğretilmesinde kullanılabileceği yani iç içe geçmiş sarmal bir yapıda olduğu söylenebilir. Bir eğitimci belirli bir imajinasyonu belirli bir hedef doğrultuda kullanabileceği gibi başka bir eğitimci aynı imajinasyonu başka bir hedef davranış doğrultusunda kullanıyor olabilir. Örneğin postür kategorisinde açıklanan “kukla” imajinasyonunu düşünecek olursak eğitimcilerin bu imajinasyonu tamamen farklı hedeflere yönelik kullandıklarını söyleyebiliriz. Kullanılan imajinasyonların ses eğitiminin hedef davranışlarının gerçekleşmesinde bilimsel eğitimin yanı sıra hızlı öğrenmeyi kolaylaştıran ve etkili bir eğitim tekniği olduğu ile ilgili benzer araştırmalar ses eğitiminde imgeleme yani imajinasyonların gerekliliği ve bu alana katkıları olduğu sonuçlarını ortaya koymaktadır. Yerli ve yabancı literatür incelendiğinde imajinasyon tekniğine dayalı herhangi bir ses eğitimi modeline rastlanmamış, kullanılan imajinasyonlar ses eğitimcilerine yöneltilen sorularla açıklığa kavuşmuştur. Bu nedenle yerli literatürde imajinasyonlarla ilgili bilimsel ve detaylı bir sınıflandırılmaya ihtiyaç vardır diyebiliriz.

Brown (2021) yılında yayınladığı *Imagery and Science in Singing Pedagogy: Redefining Imagination* isimli makalesinde De Lillis'in (2020) geleneksel ses öğretimi ile modern ses bilimi arasındaki tartışmanın tarihini kısaca özetleyen *Voice and Speech Review*

makalesine yanıt niteliğinde bir çalışma yürütmüş, ses biliminin hem şarkıcılar hem de öğretmenler için faydaları hem öznel somatik bilgiyi hem de bilimden elde edilen nesnel bilgiyi eleştirel ve ustaca birleştiren kanıta dayalı bir pedagoji üzerinde fikir birliğine varılana kadar tam olarak anlaşılamayacağını savunmuştur. Ses bilimcileri, şan öğretmenleri ve sanatçılar arasında işbirliği yoluyla öğrenme için birleşik bir dil geliştirilirse hayal gücüne dayalı öğretim stratejileri, ses biliminin titiz bir anlayışıyla sentezlenebileceğini ve bunu başarmak için önce hayal gücünün doğasının anlaşılması ve bilimsel olarak doğru ve yeni bir imajinasyon şeması yaratılarak alanın yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Şarkıcıların vokal mekaniği ve anatomisi konusunda en uygun şekilde nasıl eğitileceği ve bu bilginin görme, işitme ve kinestetik duygu yoluyla onların imgelerinde nasıl uygulanacağı konusunda daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

5.2. Öneriler

Ses eğitimlerinin ses eğitiminin temel öğelerini bilişsel ve işlevsel olarak öğretiminde kullandığı soyut terimleri, öğrencinin imaj yapısına uygun imajinasyonlarla desteklemesi, öğrencinin kavramları daha kolay anlaması, şarkı söyleme mekanizmasını somut olarak kavrayabilmesi sebebiyle eğitim süresini kısaltması, beden ve ses farkındalığı yaratması, karşılaşacağı kafa karışıklıklarının önüne geçmesi adına büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle ileride yapılması önerilen ses üretiminde imajinasyon kullanımının nedenleri ve değişkenlerini araştıran çalışmalar, imajinasyon türünü şarkıcının ihtiyaçları ile eşleştirmede anlayış sağlayabilir.

Bu araştırma, yalnızca eğitimcilerin bir öğretim aracı olarak kullandıkları imajinasyonların belirlenmesi ve açıklanmasına yönelik olup bu çalışmanın devamı niteliğinde “ses eğitiminde bir teknik olarak imajinasyon kullanımı ve yöntemleri” ilgili araştırmalar yapılabilir.

İleriki araştırmalarda ses eğitim uzmanları ve öğrencilerle ortak bir çalışma yürütülerek imajinasyon tekniğine dayalı öğretimde öğrencilerin algı, motivasyon ve başarıları arasındaki ilişki araştırılabilir

Ses eğitimi sürecine faydalı olacağı düşünüldüğünden, yeterli bilginin açığa kavuşması ve hayal gücünün doğasının anlaşılması ile bilimsel olarak doğru ve yeni bir imajinasyon şeması yaratılarak ses eğitimi programlarında “imajinasyon tekniği” olarak yerini alabilir.

İmajinasyonların ses eğitiminde teknik altyapının tek ögesi olarak düşünülmemesi ve temel ses eğitimi sürecini destekleyici nitelikte kullanılması araştırmacı tarafından önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Bowes P. L. (2009). An exploratory study of the use of imagery by vocal professionals: Applications of a sport psychology framework. Doctoral Thesis. University of South Florida

Brown, J. (2021). Imagery and Science in Singing Pedagogy: Redefining Imagination – A First Step to Resolving the Debate. Voice and Speech Review.

Chapman, J. L. (2006). Singing and Singing Teaching: A Holistic Approach to Classical Voice. San Diego, Oxford, Brisbane: Plural Publishing

Cevanşir, B., Gürel, G. (1982). Foniatri. İstanbul: Sanal Matbaacılık.

Çevik, S. (1999). Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Çevik, S. (2006). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi, Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Çevik, S. (2013). Koro Eğitimi ve Yönetimi. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.

Davran, Y. (1997). Şarkı Söyleme Sanatının Öyküsü. Ankara: Önder Matbaacılık.

DeSantis B, Deck, S., Hall, C., Roland S. (2022). Why do singers use imagery? Research Studies in Music Education. April 2022.

Egüz, S. (1999). Toplu Ses Eğitimi I Temel Konular, Ankara: Doğu Matbaacılık.

Eken, S. (1998). The Human Voice. The Royal Danish Academy of Music.

Ekici, T. (2008). Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Ekici, T. (2020). Sözel İmgelerin Müzik Öğretmeni Adaylarının Şarkı Söyleme Becerileri Üzerindeki Etkisi . Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi , Müzik Özel Sayısı , 423-437

Ekici, T. (2021). Ses Eğitimi Dersinde Bir Öğretim Yöntemi Olarak Sözel İmgelerin Yeri ve Önemi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 43: 381-404

Elmas, Y. (1988). Çocuklar ve Gençler İçin Yazılacak Eğitici Müzik İhtiyacı ve Bestecilerin Bu Yönde Teşviki. Ankara: Birinci Müzik Kongresi Bildiriler. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü. 14/18 Haziran.

Erdoğan, S. (2008). Ses Eğitiminde Terminoloji ve Temel Kavramlar Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Ertürk, A. (2017). Yetişkinlerde Emosyonel Prozodi Algısı ve Üretiminin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Helvacı, A. (2017). Şarkı Söyleme Eğitiminde Temel Konular ve Yaklaşımlar. Ses eğitimi çalıştayı. Marmara Üniversitesi Yayınları: No.871, 56-70

Kar, T. (2021). The Use of Analogy, Imagination and Metaphors As An Instructional Tool In Voice Training: A Case Study. Journal for the Interdisciplinary Art and Education., 2(1), 9-31

Kavşat, C. (2021). Şan Eğitiminde Hints on Singing ve The Structure of Singing Metotlarının Karşılaştırmalı İncelemesi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anadalı, Konya, 2021 (Tez Danışmanı Doç. Dr. Ezgi Babacan).

Kılıç, T. (2010). Nöro Linguistik Programlama Destekli Bireysel Ses Eğitiminin Öğrencilerin Performansları Üzerindeki Etkileri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kızıldeli, N. (2008). Programli Bir Ses Eğitime Bağlı Olarak, Solunum Mekanizmasının Sesin Algısal, Görsel, Akustik Ve Aerodinamik Özellikleri Üzerine Etkileri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Köse, S. (2001). Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı 1. Sınıf Öğrencilerinin Ses Özelliklerine Ait Sorunların Öğrenci Kaynakları Düzleminde İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Lillis A. (2021) Imagery and Science in Singing Pedagogy: A Debate Introduction and Literature Review, *Voice and Speech Review*, 15:1, 89-95

Kurt, F. (2004). Bedensel ve Zihinsel Gevşeme Tekniklerinin Ses Eğitiminde Kullanılabilirliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Manchester, Arthur L. (1907). Ses Üretiminin Temelleri Üzerine Oniki Ders, *Dans-MüzikKültür, Çeviri ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 59, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

Nafisi, J. (2010). Gesture As a Tool of Communication In The Teaching of Singing. *Australian Journal of Music Education* 2010:2, 103-16

Özkurt, B. (2015). Türkiye'deki Opera/Şan Eğitiminde Başlangıç Düzeyi Ses Eğitimi Yaklaşımları. Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özçimen, A. (Ed.). (2015). Lehmann, L. (1922). Şarkı Söyleme Sanatım. (T. Şener, Çev.)

Sabar, G. (2008). Sesimiz Eğitimi ve Korunması. İstanbul: Pan Yayıncılık

Toker, S. (2018). Güzel Sanatlar Fakültelerinde Yürütülen Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Öğretim Programı Modeli. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Töreyn, A. M. (1998). Türkiye Türkçesi Dilbilgisi Yapısının Şan Eğitimi İlke, Amaç ve Yöntemleri Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. G. Ü. F. B. E. Ankara.

Töreyn, A. M. (2008). Ses Eğitimi, Temel Kavramlar- İlkeler- Yöntemler. Ankara: Sözkese Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Uçman Karaçalı, P. (2012). Profesyonel Ses Sanatçılarının Ses Üretiminde Karşılaştıkları Teknik Sorunlara Yönelik Yeni Öneriler, Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Vennard, W. (1967). Şarkı Söyleme Mekanizması ve Tekniği. (A. Akkaya, N. Ilgıcioğlu, F. Öney. Çev.) New York: Carl Fischer Inc.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurdakul, M. (2000), Güzel Şarkı Söyleme ve Sesi Geliştirmede Kesin Başarının Yolları. Ankara: Lir Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://docplayer.biz.tr/10680063-Vokal-teknigine-dair-temel-bilgileri-iceren-bu-yazi-asagida-belirtilen-temel-kaynaklardan-derlenmistir.html>

<https://docplayer.biz.tr/10680063-Vokal-teknigine-dair-temel-bilgileri-iceren-bu-yazi-asagida-belirtilen-temel-kaynaklardan-derlenmistir.html>

<https://docplayer.biz.tr/10680063-Vokal-teknigine-dair-temel-bilgileri-iceren-bu-yazi-asagida-belirtilen-temel-kaynaklardan-derlenmistir.html>

EKLER

EK-1 Yarı yapılandırılmış görüşme formu

EK-2 Etik kurul kararı

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Bu form, “Ses eğitimi sürecinde eğitimcilerin kullandığı imajinasyonları belirlemek” amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Form ile ilgili vereceğiniz bilgiler sadece bu çalışmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz başka hiçbir kişi ya da kurum ile paylaşılmayacaktır. Sorulara içtenlikle cevap vermenizi rica ederim.

Araştırmacı

Selin ASAR

1. Başlangıç seviyesi ses eğitimi uygulaması yaptığınız bir dersi ana hatlarıyla anlatır mısınız?
2. Öğrencinin sesin kullanımını için uygun ve doğru bir bedensel duruşu alması ve zihinsel olarak hazır olması için kullandığınız uygulama ve örnekler var mıdır?
3. Etkili nefes almaya ve kullanmaya yönelik öğrenciye en çok hangi egzersizleri yaptırarsınız?
4. Rezonansı tam kapasitesi ile kullanmayı kolaylaştırmak ve sesi doğru bir entonasyonla ve doğru yere yerleştirme için kullandığınız imaj örnekleri var mıdır?
5. Tiz notaları söyleyemeyen, şarkı söyleme mekanizmasını tam olarak idrak edememiş bir öğrenci için vokal pozisyonu korumak ve aynı zamanda aktif kas gruplarının etkinliğini artırabilmek adına ne gibi örnekler veriyorsunuz?
6. Tiz notalara çıkarken larenksin yukarıya çıkmasını önlemek adına yaptığınız bir uygulama var mıdır?
7. Sesi merkeze, gözlerin arasına ve dışarıya getirmek için söylenen hayali bir imaj örneği verebilir misiniz?
8. Şarkı söyleme sırasında oluşan gereksiz kasılmaları engellemeyi sağlamak için yaptığınız bir uygulama var mıdır?
9. Larenksi rahat ve aşağıda bir pozisyona indirmek için bir örnek verebilir misiniz?
10. Zor bir müzik cümlesinden önce alınacak bir nefes için kullandığınız bir örnek var mıdır?
11. Öğrenciye bir müzik cümlesinin bağlı söylenmesi gerektiğini anlatırken nasıl bir örnek kullanıyorsunuz?
12. Konuşma ve şarkı söylemede dilin anlaşılır olması için hangi egzersiz ve örnekleri uygulatırsınız?

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :13/05/2022 Toplantı Sayısı:06 Karar No :2022/183
Araştırmanın Başlığı	Ses Eğitimi Sürecinde Eğitimcilerin Kullandığı İmajinasyonların İncelenmesi
Sorumlu Araştırmacı	Doç. Dr. Ezgi BABACAN
Yardımcı Araştırmacı	Lisansüstü Öğrenci Selin ASAR
Etik Kurul Kararı	9262 sayılı başvuru değerlendirilmiş olup, araştırma Etik Kurul tarafından uygun görülmüştür.

ASLI GİBİDİR
13/05/2022